

פנינו הצדיקים

לעדכוני, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

24

מיטב השידורים
מגדולי הרבנים

ללא פרסומות.
ללא חדשות.
ללא פוליטיקה.

ערוץ 2000

האזינו לשידור החי | www.radio2000.co.il | באפליקציה | 03-3782000

במייל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

האדמו"ר הרב יצחק אייזיק רוזנבאום מזוטשקא זצ"ל - נולד ב-כ"א טבת ה'תרט"ו (1906) בעיר צ'רנוביץ. כאשר נולד, אביו הלך לבשר את דבר הבשורה לאביו, הרה"ק רבי מאיר מקרעטשניף זיע"א. באותו מעמד היה אירוע של הכנסת ספר תורה. הרבי מקרעטשניף כשראה את בנו, עוד לפני ששמע את הבשורה, אמר: "מזל טוב! נולד לך ספר תורה חי". רבינו העיד על עצמו כי בצעירותו היה לו ראש חלש מאוד ללא כישרונות. הוא התעקש ולמד בהתמדה עצומה יום ולילה בצימאון בלתי פוסק לדברי התורה הקדושה.

לאחר נישואיו הוא קבע את מקום מגוריו בזוטשקא (עיירה קטנה בפרברי צ'רנוביץ), עוד בחיי אביו שימש שם כרב העיר, על שמה נקרא האדמו"ר מזוטשקא. לאחר שנים ספורות עבר לכהן בעיר וואשקוביץ שם כיהן באדמו"רות עד פרוץ מלחמת העולם השנייה. בניסי ניסים שרד את השואה. לאחר השואה היגר לארה"ב. בהתחלה ישב באיסט ניו-יורק ובקראון הייטס, ולאחר מכן בבורו-פארק. נודע במאבקו לסגירת חנויות בשבת ועל שמירת השבת. בשנת ה'תשל"ג (1973) נפטר אביו ורבינו התחיל למלא את מקומו בבית-מדרשו בשכונת 'יד אליהו' בתל אביב. בשנת ה'תשמ"א (1981) עבר לגור בבני ברק, שם ייסד בית מדרש.

יסד גם את מפעל שונה הלכות, שבמסגרתו מאות אברכים ובחורים נבחרים מדי חודש על שולחן ערוך ו'משנה ברורה' הלכות שבת. שקדנותו היתה מופלאה וכל תושבי השכונה ידעו כי ניתן למצוא את רבינו בכל שעות היום והלילה עוסק בתורה הקדושה. בלילות בקושי ישן שלוש שעות רצופות. פעל רבות למען הזולת ועשה שלום בית. העיד על עצמו כי מעולם לא קינא באף אדם. נפטר ב-י"ד תמוז ה'תש"ס (2000). חי כ-94 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים באוהל אדמו"רי נדבורנא. בנו ר' נתן דוד מילא את מקומו כאדמו"ר.

אביו: האדמו"ר ר' איתמר (האדמו"ר הראשון של חסידות זוטשקא). **אימו:** מרת מלכה רובין (בת ר' אשר ישעיה רובין מקולבוסוף). **אשתו:** מרת חנה (בת רבי נתן דוד הכהן הולנדר, רבה של אמסאנא שבגליציה). **בניו:** האדמו"ר ר' נתן דוד, האדמו"ר ר' מאיר (רב קהילת שומרי שבת בקראקס), האדמו"ר ר' ישראל מסטניסלב במונסי. **חתניו:** האדמו"ר ר' אשר ישעיה מנדבורנא חדרה, האדמו"ר ר' יוסף לייפר מנדבורנא ווערדיין. **מספריו:** **ינחל יצחק** - על התורה • **הצניעות והישועה** • **המנורה הטהורה**.

הרבנית ע"ה סיפרה שפעם חזרה מהמפאה בעיירה זוטשקא. שם נודע לה על צערה של אישה גלמודה שאחי בעלה ממאן בתוקף לתת לה 'חליצה'. האיש היה מפטיר לעומתה מתוך שנאה עזה: "כשאני אהיה בקבר, רק אז תינשאי. עד אז תשכחי מזה". רבנים ואדמו"רים מפורסמים כבר ניסו לדבר על ליבו בטובות וגם באיומים, אבל הוא היקשה את ליבו וסירב לחלוץ.

רבינו כששמע זאת, היה נסער כולו מצערה של בת ישראל. הוא מיד קם ממקומו, לבש את מעילו העליון ולקח את בנו האדמו"ר מקראקס ומיהר לביתו של אותו אדם. כאשר הלה פתח את דלת ביתו וראה לפניו רב נשוא פנים, הוא הבין מיד את מטרת בואו ומיהר לטרוק את הדלת בפניו. רבינו הקדים אותו ותחב את רגלו בין המפתן לבין הדלת והתחנן לפניו: "הלא מדיבורים לא תפסיד מאומה, מדוע תסרב לשוחח עימי?". הלה נכנע לבסוף והכניס את רבינו לתוך ביתו. הצדיק ישב ושכנע, **דיבר ודיבר במשך תשע שעות רצופות!** משבע בערב עד השעה ארבע לפנות בוקר! הרבנית לא ידעה את נפשה מרוב דאגה ופחד, ושלחה לברר מה קרה. דברי רבינו לא היו לריק, הלה השתכנע לבסוף והסכים לתת לה חליצה למחרת. כך רבינו הקריב את עצמו עבור בת ישראל שלא הכיר כלל.

רבינו היה קם בכל יום לכל המאוחר בשעה חמש לפנות בוקר. לא משנה בכלל מתי הלך לישון בלילה הקודם. בד"כ היה שוקד על לימודו ולא הלך לישון לפני השעה אחת או שתיים בלילה. בקושי היה ישן בלילה שלוש שעות. מיד כשהיה מתעורר משנתו, כבר לא המשיך לישון כלל והיה קם מיד. כשלפעמים היה מתעורר בשעה ארבע או אפילו בשעה שלוש לפנות בוקר, היה מתגבר כארי ממיטתו ונוטל ידיו, ומיד חוזר לסדרי לימודו שהפסיק כמה שעות קודם. כשהיה הולך לישון, לא היה סוגר את הגמרא אלא היה משאיר אותה פתוחה ומניח עליה מגבת כדי שמיד כשיקום ממיטתו, יוכל לחזור ללימודיו, היכן שפסק ללא השתהות יתרה. כל דקה היתה מנוצלת על ידו ללימוד התורה הקדושה. המשב"ק הרה"ח ר' פסח גודשטיין סיפר: "פעם אחת נכנסתי לחדרו וראיתי שהקפה שהגשתי לו לפני כן התחיל להתקרר. אמרתי לו שכדאי שישתה את הקפה לפני שיתקרר לגמרי. רבינו נענה לי: "**כששותים את הקפה כשהוא חם, זה לוקח זמן מהלימוד, אך כשהוא קר, הרי ששותים זאת במהירות וזה לא לוקח זמן מלימוד התורה הקדושה!**"

המשב"ק הרה"ח ר' שלמה לידר, מנאמני ביתו של רבינו זיע"א סיפר: כשהיה רבינו קרוב לגיל תשעים ערכו לו בדיקות בבית הרפואה לניאדו. הרופא התרגש מאוד מבדיקת הא.ק.ג. שמראה על פעילות הלב. הוא ניגש לרבינו ואמר לו: "כבוד הרב, הלב שלכם עובד כמו לב של תינוק. אני אף פעם לא ראיתי לב כל כך בריא כשלכם". רבינו ענה לו בפשטות: "אני יודע". הרופא הסתכל עליו בתמיהה, ורבינו המשיך לומר לו: "**מעולם לא קינאתי באף אדם, ולא היה לי מכר כאב לב. אם כן, הלב לא צריך לקבל הפרעות בתפקוד.**"

בשנה האחרונה לחייו רבינו היה צריך לעבור בדיקה קשה במיוחד והרופאים ביקשו להרדימו. רבינו סירב ואמר: "עדיף לי לסבול את הכאבים, מאשר להסיח את דעתי מה' יתברך, בעת שאהיה מורדם", בקיימו כך כהרגלו בקודש "שויתי ה' לנגדי תמיד". פעם אחת כשהובא לבית הרפואה, והיו לו יסורים גדולים, הרופאים התפלאו על שתיקתו. הם ראו כי היה ממלמל לעצמו באידיש. כשהקשיבו לנאמר ראו כי רבינו אומר "ריבונו של עולם אני מקבל הכל באהבה". (מעובד מתוך שחרית- העיתון הדיגיטלי היומי של הציבור החרדי).

הגאון הרב אריה לייב גינצבורג זצ"ל הידוע בכינוי בעל "שאגת אריה" - נולד בשנת ה'תנ"ה (1695), בפנינסק. עוד בצעירותו נודע כעליון. מגדולי חכמי פולין ואשכנז בדורו. סמל הגאונות והחריפות. הגאון מוילנה אמר עליו, שכל התלמוד והמפרשים היו שגורים בפניו, עד שיכול לסדר במחשבתו תמצית כל התלמוד בשעה קלה. עסק בתורה יום ולילה בקדושה, לא ישן במיטה ולא אכל מזון מן החי מלבד בשבתות ובחגים. רוב ימיו היה עני ואמר על עצמו בהלצה כי הוא "אד"ם ר"ע" (ר"ת של השמות הניתנים לעני: אביון, ד, ר, מ, רש, עני).

בשנת ה'תצ"ב (1732) ייסד ישיבה במינסק. תוך זמן קצר משכה תלמידים רבים מרוסיה הלבנה ומליטא. שיעוריו היו עמוקים וחריפים על דרך הפילפול, כדי לפתח ולחדד את שכלם של תלמידיו. לימודיו שלבו חריפות ובקיאות המביאות ליד אמיתה של תורה. בשנת ה'תק"ב (1742) נאלץ לעזוב את מינסק, אולם המשך לסייע לאביו שניהן כרב על 40 קהילות יהודיות קטנות. בשנת ה'תק"י (1750) נבחר לכהן כרבה של העיר וולוז'ין. חייו של ר' לייב היו בדוחק ונקלע לא אחת לעימותים עם פרנסי העיר. תקיפותו נגדם אילצה אותו לפרוש מכהונתו, ובגיל 69 נדד מעיר לעיר, עד שהגיע לאשכנז, שם קיבל בשנת ה'תקכ"ה (1765) לכהן כרב בעיר מיץ והיה בה לראש ישיבה. העיד על עצמו כי סיים יותר מאלף

פעמים את כל הש"ס! לפני פטירתו אף העיד כי: "אין לי צורך בוידוי. שכן לא רק שלא היה לי זמן לחטוא, אלא אפילו להרהר בחטא לא היה לי זמן!". נפטר ב-ט"ו תמוז בשנת ה'תקמ"ה (1785) במיץ שבצרפת. חי כ-90 שנים.

סבא (מצד האב): ר' לייב (אשר כונה 'בעל התוספות' בשל היותו חריף ולמדן). **אביו:** ר' אשר (רב העיר פינסק). **מתלמידיו:** ר' חיים איצ'קוביץ מוולוז'ין, ר' אהרון ורמיש (אב"ד מיץ ומח"ס 'מאורי אור'), ר' רפאל זיסקינד (אחייו וכן כיהן כרב בקהילות אה" - אלטונה, המבורג וואנדסבק). **בנו:** ר' אשר (נולד לעת זקנותו וכיהן כאב"ד קרלסרוה). **מספריו:** 'שאגת אריה' - שו"ת המכיל 108 תשובות בדיני 'אורח חיים' **גבורות אריה** - על מסכת יומא **טורי אבן** - על מסכת ראש השנה, חגיגה ומגילה.

מסופר מפי הגה"צ רבי נתן גשטטר שליט"א, שפעם אחת בימי גלות של אחד מצדיקי הדור הגיע לפנקפורט, והתאכסן אצל הגה"ק המפורסם ר' פינחס הלוי הורוויץ זצ"ל, בעל ה"הפלאה". הצדיק לא הכיר את האורח הגדול, והציע לו את מיטתו בכבוד ואמר לו, שיכול ללכת לישון. ברם האורח ביקש מה'הפלאה' שלוש מסכתות לשינה: **יבמות, כתובות וקידושין**. וה'הפלאה' התפלא מאוד: 'מדוע צריך האורח הזה שלוש מסכתות לשינה?'. אבל לא שאל אותו מאומה, מפני דרכי כבוד ונתן לו את מה שביקש.

כעבור שעה ניגש הרב סמוך לדלת לראות, מה מעשהו של אורחו, וראה ר' פינחס שהאורח לומד דפים אחד אחרי השני, ועד אור הבוקר הצליח לגמור להעביר את הדפים שבכל שלוש המסכתות הקשות הללו. התפלא הרב מאוד: '**איך ייתכן שסיים האורח בלילה אחת שלוש מסכתות כאלו?**'. ר' פינחס הלוי עצמו כתב ספרים גדולים: 'הפלאה' על מסכת כתובות וספר 'המקנה' על מסכת קידושין וידע את המסכתות הללו על בורין.

ביקש הצדיק לדעת, האם האורח באמת למד אותן ושאל אותו כמה שאלות מכל מסכתא, והנה **האורח השיב עליהם לא רק תשובות על השאלות, אלא הוסיף עליהם חידושים ופירושים גג על גג**, וראה ר' פינחס שעומד לפניו גאון אדיר הבקיא בכל מכוני התורה כמונח בקופסא, ורק כעבור זמן נודע לו, שהאורח היה בעל ה'**שאגת אריה**', הצדיק ר' אריה לייב גינצבורג זצ"ל.

כאשר מספר אנשים במינסק הצרו לו ל'שאגת אריה', בתקופה שניהן בה כראש-ישיבה, עד שנאלץ לבסוף לנטוש את העיר, הייתה במינסק אשה צדקנית ושמה בלומקה לבית ווילענקין, והיא זו, שהייתה תומכת בו ומסייעת לו בממון ובמזון. אשה צדקנית זו בנתה עבורו בית-מדרש מיוחד, אשר נקרא מאז ועד מלחמת העולם השנייה "בלומקע'ס קלויז" (בית מדרש בלומקע). לימים נוסדה בתמיכתה ישיבה בבית מדרש זה, וזאת - על ידי ר' חיים מוולוז'ין ותלמידיו, וכראשי ישיבה כיהנו בה גדולי החכמים בדורותיהם.

מסופר, שה'שאגת אריה' האציל לאשה הנדבנית את ברכתו, שתזכה לבנות בית כנסת אחד במינסק ומשנהו בארץ הקודש. שנים רבות אחר כך, והיא מתקרבת כבר לגיל גבורות, השתוקקה בלומקע'ה לקיים את ברכת הצדיק ולעלות לארץ-ישראל. הלכה ושאלה בעצתו של רבי חיים מוולוז'ין, האם לעלות אם לאו.

וכך השיב לה רבי חיים: "אחר שיש באמתחתך ברכה מהרבי, אם כן מדוע תמהרי לנסוע, ומי יודע כמה תארכי ימים אחר כך. הלא בין כך ובין כך, מובטח לך שתבני בית מדרש בארץ-ישראל. מוטב אפוא, שתמתיני ותראי כיצד ייפול דבר". נענתה האשה לעצת רבנו ונשארה לדור במינסק. רק כעבור שנים, בהגיעה כבר לגיל מופלג ביותר, נסעה סוף-סוף לארץ הקודש, הקימה בית-כנסת כברכת ה'שאגת אריה', ותיכף שנסתיימה בנייתה, נפטרה הצדקנית ושבה חיים לכל חי...

תלמיד חכם אחד, היה מצטט בקביעות בשיעורו היומי את דברי בעל ה'שאגת אריה'. יום אחד נפלה עליו תרדמה לפני השיעור. והנה בחלומו בא אליו ה'שאגת אריה' ואומר לו: "היום אל תסרידיני". התעורר אותו תלמיד חכם משנתו, ומיד ניגש למברקה הקרובה ושלח מברק לעיר, שבה שימש בנו של ה'שאגת אריה' כרב. במברק נכתב: "מה שלום הרב שלכם?".

שלחו לו בני אותה העיר מברק בחזרה - "הרב שלנו, בנו של ה'שאגת אריה', נפטר היום". בסיפור זה אנו רואים באופן מוחשי, כי הגדול בתורה נמצא כפשוטו עם הלומדים את תורתו, שהרי גם אם ה'שאגת אריה' צריך ללכת להקביל את פני בנו שנפטר בשמיים, אין זה מטריד אותו שלומדים את תורתו.

הגאון הרב אריה לייב גינצבורג זצ"ל הידוע בכינוי בעל "שאגת אריה" - נולד בשנת ה'תנ"ה (1695), בפינסק. עוד בצעירותו נודע כעילוי. מגדולי חכמי פולין ואשכנז בדורו. סמל הגאונות והחריפות. הגאון מוילנה אמר עליו, שכל התלמוד והמפרשים היו שגורים בפניו, עד שיכול לסדר במחשבתו תמצית כל התלמוד בשעה קלה. עסק בתורה יום ולילה בקדושה, לא ישן במיטה ולא אכל מזון מן החי מלבד בשבתות ובחגים. רוב ימיו היה עני ואמר על עצמו בהלצה כי הוא "אד"ם ר"ע" (ר"ת של השמות הניתנים לעני: אביון, דך, מך, רש, עני).

בשנת ה'תצ"ב (1732) ייסד ישיבה בפינסק. תוך זמן קצר משכה תלמידים רבים מרוסיה הלבנה ומליטא. שיעוריו היו עמוקים וחריפים על דרך הפילפול, כדי לפתח ולחדד את שכלם של תלמידיו. לימודיו שלבו חריפות ובקיאות המביאות ליד אמיתה של תורה. בשנת ה'תק"ב (1742) נאלץ לעזוב את פינסק, אולם המשיך לסייע לאביו שכיהן כרב על 40 קהילות יהודיות קטנות. בשנת ה'תק"י (1750) נבחר לכהן כרבה של העיר וולוז'ין. חייו של ר' לייב היו בדוחק ונקלע לא אחת לעימותים עם פרנסי העיר. תקיפותו נגדם אילצה אותו לפרוש מכהונתו, ובגיל 69 נדד מעיר לעיר, עד שהגיע לאשכנז, שם קיבל בשנת ה'תקכ"ה (1765) לכהן כרב בעיר מיץ והיה בה לראש ישיבה. העיד על עצמו כי סיים יותר מאלף פעמים את כל הש"ס! לפני פטירתו אף להרהר בחטא לא היה לי זמן!". נפטר ב-ט"ו תמוז בשנת ה'תקמ"ה (1785) במיץ שבצרפת. חי כ-90 שנים.

סבא (מצד האב): ר' לייב (אשר כונה 'בעל התוספות' בשל היותו חריף ולמדן). **אביו:** ר' אשר (רב העיר פינסק). **מתלמידיו:** ר' חיים איצ'קוביץ מוולוז'ין, ר' אהרון ורמיש (אב"ד מיץ ומח"ס 'מאורי אור'), ר' רפאל זיסקינד (אחינו וכן כיהן כרב בקהילות אה"ו-אלטונה, המבורג וואנדסבק). **בנו:** ר' אשר (נולד לעת זקנותו וכיהן כאב"ד קרלסרוה). **מספריו:** 'שאגת אריה' - שו"ת המכיל 108 תשובות בדיני 'אורח חיים' **יגבורות אריה** - על מסכת יומא **יטורי אבן** - על מסכת ראש השנה, חגיגה ומגילה.

הרב אף פעם **לא נשא פני איש'** ותמיד אמר לפרנסים בפנים בדיוק מה הוא חושב עליהם. כתוצאה מכך היה עני מרוד ובודד כי הוא החזיק מעמד ברבנות של כל עיר לכל היותר ימים בודדים ותמיד זרקו אותו. פעם לאחר הבחירות אמר לפרנסי העיר שעכשיו הוא יודע מה ההבדל בין בית חרושת לנייר לבין קלפי של בחירות: **בבית חרושת לנייר מכניסים סמרטוטים ויוצא נייר, לעומת קלפי שמכניסים נייר ויוצא סמרטוטים.** בהזדמנות אחרת הגיע לקהילה ביקש את פנקס הקהילה. **שם כתב את עשרת הדברות.** שאלו אותו: "מה זה?", אמר להם: **"את מה שכתוב בתורה אינכם מקיימים אז לפחות במנהגי הפנקס שאתם מקיימים אכתוב את עשרת הדברות אולי יש תקווה."**

הרב הוציא עוד בחייו את ספרו "שאגת אריה". יום אחד הזדמן לביתו של אפרים זלמן מרגליות. והנה ראה את ספרו בתוך הספרייה של ר' אפרים שהיה כורך כל ספר בכריכת פאר ומשאר שוליים כדי שיהיה לו מקום לכתוב את הערותיו. לא יכול היה להתאפק ואמר: **"לייב, אני רואה שמצבך בארון הספרים הרבה יותר טוב ממצבך במציאות"**, אז הבית אפרים קלט מי זה.

רבינו נהג להחמיר מאד באיסור חדש ולא היה אוכל בשום מקום. **כאשר היה מתארח היה דרכו לשאת עמו גם את כליו.** לימים הזדמן הרב בבית "הנודע ביהודה" וכמובן הביא עמו את כליו ואת קמחו, וביקש מהרבנית שתבשל לו אוכל בכליו. הרבנית נפגעה ואמרה לבעלה: "וכי כליו טרפים?", ענה לה: "לא חשוב, כיוון שרב גדול הוא תכבדי את רצונו". בזמן ששהה בבית הרב ה'נודע ביהודה', הגיע מכתב מהעיר מיץ לרב ה'נודע ביהודה' וביקשו ממנו שיבוא להיות רב עליהם. הרב לא רצה וביקש מה'שאגת אריה' שילך. שלח הרב מכתב: "אני לצערי לא יכול אבל שולח אני לכם תלמיד חכם לא פחות ממני והוא יגיע בעוד ד' חודשים". כאשר הגיע הזמן המיוחל ערכו טקס קבלת פנים לרב שאגת אריה אולם הרב רק הגיע, **האנשים החלו לעקם את אפם, משום שהרב היה אז בגיל שבעים. אמרו אחד לשני: "מה שלח לנו הנודע ביהודה, רב שרגלו האחת בקבר?"** הרב "שאגת אריה" שמע זאת.

כאשר הגיע תורו לשאת את דבריו הקשה קושיה זו: "היתכן שפרעה שואל את יעקב כמה ימי שני חייר, האם זה דרך ארץ? כיוון שכאשר יעקב הגיע היה צריך להיות עדיין עוד חמש שנים רעב, אבל זכותו של יעקב גרמה שפסק הרעב, ולכן כאשר ראה פרעה את יעקב זקן כל-כך חשש שהוא ימות עוד מעט, ולכן פחד ושאל כמה ימי שני חייר? ואז השיבו יעקב אל תדאג מה שאתה רואה אותי כל-כך זקן אין זה כן אלא מעט ורעים היו ימי שני חייר". אמר הרב: **"אני יודע את ליבכם שאינכם חפצים ברב כזה זקן מבטיח אני לכם שאני אחיה ואהיה עמכם עוד עשרים שנה"**. ובאמת כך היה הרב חי עד גיל תשעים.

פעם הזמן הרב את כל הקהל לסעודה גדולה שערך לכבוד סיום הש"ס. אמרו לו: "מה יום מיוחד? הרי אין זו הפעם הראשונה שהרב מסיים את הש"ס" אמר להם: **"הפעם - זהו סיום מיוחד. בחסדי ה', זאת לי הפעם האלף שאני מסיים את הש"ס!"**

יום אחד לפני שנסתיימו עשרים השנים והוא היה זקן מאוד נפל עליו ארון ספרים, כשהוציאו אותו מתחת הארון אמר: **"יש לי עוד יום אחד לחיות, הבטחתי עשרים שנה אז יהיה עשרים שנה!"** הוא סיפר "כל הספרים שנפלו התנפלו עלי", שהרי הוא השיג עליהם בלשון חריפה, "כולם באו בטענות איך העזת להשיג עלינו? אמרתי להם הרי זה פסוק מפורש: **"אריה שאג מי לא ירא!"**, לא היה להם מה לענות חוץ מהחייט (בעל הלבוש), הוא אמר לי: **"מ"י ר"ת "מרדכי יפה" לא ירא- והוא לא מחל לי"**

ומוך לפטירתו, עוד ביקש שיביאו לו גמרות, והיה מדפדף ולומד במהירות דף אחר דף. ברגעיו האחרונים, ניגש אליו אחד מאנשי החברה קדישא וביקש לומר עימו וידוי הפטירה (כמנהג הימים ההם, שהחברא קדישא היו מגיעי לבית הנפטר לפני הפטירה, כדי לומר עם החולה וידוי ולהכינו לפטירה). אמר רבינו: **"אין לי צורך בוידוי. שכן לא רק שלא היה לי זמן לחטוא, אלא אפילו להרהר בחטא לא היה לי זמן!"**

רבי חיים בן עטר זצ"ל המכונה "אור החיים" הקדוש: נולד בסאלי בשנת ה'תנ"ב (1696). נקרא על שם סבו שהיה צדיק, עשיר, ושקידתו בתורה הייתה רבה עד שגם בלילי תמוז עסק בה רוב הלילה, החזיק בידו ת"ח רבים והאריך ימים יותר ממאה שנים, נפטר בשנת ה'תפ"א (1721). נכדו, 'אור החיים' היה תלמידו, והתנהג כמותו בענוה, בשקידה בתורה, בחסידות ובסיגופים. הצטייר כפרשן מקרא, מקובל ופוסק הלכה. הבעש"ט אמר עליו כי הוא "ניצוץ של משיח".

בחודש אב ה'תק"א (1741) עלה עם שלושים מתלמידיו ובני ביתם לא"י דרך אלכסנדריה, והם התיישבו בעכו. משם ערך "זיירות" - עליות לקברי קדושים בגליל והגיע גם לטבריה. ר' חיים בן עטר ותלמידיו עברו מעכו לפקיעין, ובסוף שנת ה'תק"ב (1742) עברו לירושלים שם הקים שתי ישיבות, אחת לתורת הנגלה ואחת לנסתר. נפטר בירושלים במוצ"ש ט"ו תמוז ה'תק"ג (1743). חי כ-47 שנים. ציונו בהר-הזיתים. הצדיק לא הניח זרע אחריו.

סבא: ר' חיים (מצד אביו). **אביו:** ר' משה. **נשותיו:** מרת פצוניה (זיווג ראשון- בת דוד הנגיד משה בן עטר בסאלי), מרת אסתר (זיווג שני). **אחיו:** ר' משה. **מרבותיו:** ר' חיים (סבו), ר' משה (אביו). **מתלמידיו:** ר' חיים יוסף דוד אזולאי (החיד"א), ר' אברהם

שמעאל חי סינגוויטי, ר' דוד חסן, ר' שם טוב גבאי, ר' יונה נבון. **מספריו:** **אור החיים** - פירוש על התורה. **יחפץ ה' -** חידושים על מסכתות ברכות, שבת, הוריות וחולין. **פרי תואר** - חידושים על ש"ע י"ד. **יראשון לציון** - חידושים על הש"ס. **ארץ החיים.**

בתקופה שהתגורר רבינו בסאלי שבמרוקו, התגורר בראבט הסמוכה יהודי שהיה עשיר גדול, והתהפך עליו הגלגל עד שהתרושש לגמרי מנכסיו. יצא האיש ונדד בערי מרוקו, על מנת לחפש תעסוקה לפרנס את בני ביתו הרבים שהיו סמוכים על שולחנו. ביטחוננו היה חזק בבורא עולם, שיזמן לו כדי מחייתו. השקיע האיש בעסקים שונים, ומצבו החל להשתפר אט-אט, עד שאסף סכום כסף נכבד שאפשר לו לשוב לעיר מוצאו. בדרכו חזרה לביתו, עבר בעיר סאלי - עירו של ה"אור החיים" - אשר בה היה לו ידיד ומכר משכבר הימים.

מכיוון שנקלע למקום בערב שבת, ולא הייתה לו שהות להגיע לעיר ראבט לפני שבת, הוזמן הלה על ידי חברו להתארח אצלו בשבת קודש. נענה האיש להזמנה בשמחה, ואף מסר לו את צרור כספו, שהרוויח בתקופת נדודיו לשמירה עד צאת-השבת. במוצאי שבת לאחר ההבדלה, ניגש מיוזעו האורח למארחו, וביקש את הפיקדון שהפקיד בידיו. אך לתדהמתו כפר הלה בכל, "לא הפקדת בידי אף לא פרוטה אחת" - אמר לאורח הנדהם. משעמד האורח על דעתו, והתחנן בפניו להשיב לו את כספו, שעמל עליו זמן רב ביגיעה רבה. הרעים עליו המארח בקולו: "האינך מתיבייש? בבית לנת ועל שולחני אכלת, ולבסוף אתה קם ומעליל עלי עלילות דבריים?!"

ראה היהודי, שבתובת לא יעלה בידו להוציא את כספו מידי של הרמאי, והחליט לתובעו לדין תורה אצל רבנו חיים בן עטר. ניגשו שניהם לבית הרב, ושטחו את טענותיהם לפני הרב, הלה טוען, שהפקיד את כספו בידי חברו, והלה טוען, לא היו דברים מעולם. שאל ה"אור החיים" הקדוש את האורח: "האם היה עד ביניכם בשעה שהפקדת ממונה בידו?". השפיל האיש את עיניו ואמר: "לא היה עד בינינו, המעשה היה סמוך מאד לכניסת השבת, ולא הספקתי להעיד על כך עדים, רק זאת אני זוכר, שבזמן מסירת הכסף ישבנו שנינו תחת עץ, ואז הוצאתי מכיסי את צרור הכסף ומסרתיו לו".

מיד אורו עיניו של הרב, באומרו לאורח: "גש נא לעץ הזה והזמן אותו להעיד את עדותו". המפקיד, שהכיר ברבנו שהינו קדוש ובעל מופת, יצא מיד לדרכו. לזמן את העץ לבוא להעיד, בלי להרהר אחר הדברים. ואילו המארח נשאר בבית הרב. כעבור כמה רגעים, אמר הרב, כמסיח לפי תומו: "בוודאי הגיע כבר האיש אל העץ" - "מה פתאום, רבי!". השיב המארח כלאחר-כך - "עדיין רחוק העץ, ואינו יכול להגיע אליו כל כך מהר". התבונן הרב באיש הכופר בפיקדון, בתתו בו מבט נוקב, ואמר: "קום והשב לו ליהודי את כספו".

לפליאתו של האיש, כיצד חרץ הרב את גורלו ללא שמיעת ה'עד', ענה הרב: "אם טענתך צודקת, שלא היו דברים מעולם, והלה לא הפקיד מאומה בידך, מהיכן יודע אתה את מקומו של העץ?". ללא אומר ודברים, החזיר האיש בבובשת פנים את צרור הכסף לבעליו. מיד לאחר מכן ניגש האורח ל"אור החיים" הקדוש, נישק את ידיו, והודה לו, על כי בחכמתו גילה את האמת, ודן דין צדק.

במהלך שנת ה'תשנ"ח התגלתה מחלת חשוכת מרפא בגופו של נער, בנו של אחד מיקירי ירושלים התורניים. אביו של הנער שמע בעצת חבריו ועלה לבית העלמין בהר הזיתים, שם נעמד להתפלל לרפואת בנו ליד קברו של ר' חיים בן עטר, "אור החיים" הקדוש. משסיים לומר את פרקי התהילים המיוחדים לתפילה על החולה, קיבל על עצמו ללמוד מדי שבת בשבתו בספר 'אור החיים'. לתדהמתם של הרופאים, הבן החל להתאושש, ולא עבר זמן רב עד שהבריא לחלוטין.

זמן קצר לאחר מכן שמע האב, כי הרב של רמת חן, הרב יעקב יוסף אוירבך, איבד את מאור עיניו בעקבות החמרה במחלת הסוכרת. הרופאים טענו בכל תוקף שאין תרופה או טיפול רפואי כלשהו שיכולים להשיב לו את ראייתו. מיהר האיש לביתו של הרב אוירבך והציע לו לפקוד את קברו של ר' חיים בן עטר.

"ביקש הרב חנינה בעד נפשו שיאירו עיניו כמקודם, כדי שיוכל מכאן ולהבא ללמוד כל שבוע בספר 'אור החיים'. הרב התקשה להאמין, כי ישועתו תבוא ממעשה זה. ברם, לאחר הפצרות מרובות, נסע יחד עם האב להר הזיתים, נעמד ליד קברו של הצדיק ושפך לבו כמים. הוא ביקש שיתעוררו עליו רחמים רבים בזכות הצדיק, שיאירו עיניו, כדי שיוכל ללמוד מדי שבת בספר 'אור החיים'".

בשובו לביתו פתח הרב אוירבך את הספר, שהיה בספרייתו. לתדהמתו הבחין, כי הוא יכול לראות מעט מעט, כמתוך ערפל. למחרת ניסה שוב ואז כבר ראה טוב יותר, ובתוך ימים ספורים נפקחו עיניו לגמרי. הרופאים הודו, כי מדובר בנס רפואי של ממש. כמה צדקו חכמי ונציה שכתבו בהסכמתם לספר: "הטועם מיערות דבשו- יאירו עיניו, כי כשמו כן הוא: אור החיים".

רבי חיים בן עטר זצ"ל המכונה "אור החיים" הקדוש: נולד בסאלי בשנת ה'תנ"ב (1696). נקרא על שם סבו שהיה צדיק, עשיר, ושקידתו בתורה הייתה רבה עד שגם בלילי תמוז עסק בה רוב הלילה, החזיק בידו ת"ח רבים והאריך ימים יותר ממאה שנים, נפטר בשנת ה'תפ"א (1721). נכדו, 'אור החיים' היה תלמידו, והתנהג כמותו בענוה, בשקידה בתורה, בחסידות ובסיגופים. הצטייר כפרשן מקרא, מקובל ופוסק הלכה. הבעש"ט אמר עליו כי הוא "ניצוץ של משיח". בחודש אב ה'תק"א (1741) עלה עם שלושים מתלמידיו ובני ביתם לא"י דרך אלכסנדריה, והם התיישבו בעכו. משם ערך "זיירות" - עליות לקברי קדושים בגליל והגיע גם לטבריה. ר' חיים בן עטר ותלמידיו עברו מעכו לפקיעין, ובסוף שנת ה'תק"ב (1742) עברו לירושלים שם הקים שתי ישיבות, אחת לתורת הנגלה ואחת לנסתר. נפטר בירושלים במוצ"ש ט"ו תמוז ה'תק"ג (1743). חי כ-47 שנים. ציונו בהר-הזיתים. הצדיק לא הניח זרע אחריו.

סבא: ר' חיים (מצד אביו). **אביו:** ר' משה. **נשותיו:** מרת פצוניה (זיווג ראשון- בת דוד הנגיד משה בן עטר בסאלי), מרת אסתר (זיווג שני). **אחיו:** ר' משה. **מרבותיו:** ר' חיים (סב), ר' משה (אביו). **מתלמידיו:** ר' חיים יוסף דוד אזולאי (החיד"א), ר' אברהם ישמעאל חי סינגוויטי, ר' דוד חסן, ר' שם טוב גבאי, ר' יונה נבון.

מספריו: **אור החיים**- פירוש על התורה • **חפץ ה'**- חידושים על מסכתות ברכות, שבת, הוריות וחולין • **פרי תואר**- חידושים על ש"ע י"ד • **ראשון לציון**- חידושים על הש"ס • **ארץ החיים**.

רבינו הקפיד ביותר על הכנסת אורחים והנה בערב פסח אחד לא הזדמן אורח בעיירה הרב שלח איפא שליח שימצא בשווקים אורח. לאחר חיפושים נרחבים גילה השליח אדם העומד בפנינת בית הקברות כאשר הוא ממרר בבכי תמרורים. לשאלת השליח ענה האיש שמבקש הוא את נפשו למות השליח מיהר לרב וסיפר לו על פגישתו, הרב בכבודו ובעצמו מיהר לעבר בית הקברות. ואז סיפר האיש לרב את סיפורו: "לאחר 10 שנים של עבודה בהן עזבתי את משפחתי ועבדתי עבודה קשה ומפרכת, בקשתי לשוב כספי אשר חסכתי ולהנות את משפחתי לאחר שנים ארוכות של פרידה. והנה כאשר ביקשתי לעלות לאניה שתיקה אותי לביתי **צנח ארנקי וכל עמלי שקע במעמקים** ואם לא די בכך, הרי שקרוביה של יתומה עניה בת עירי ביקשו ממני להעביר לה ממון כדי שתוכל להינשא וגם הוא ירד לתהומות הים". הרב שריחם על צערו של הבחור לפניו הבטיח לו **שתוך כמה שניות יעלה על פני המים כל האבידות ששקעו במקום במשך שנים והוא יושיט יד ויקח את אבידתו בלבד**, לעיני האיש הנדהם נתגלה המחזה שלא יאמן, ממש כדברי הרב. לאחר שקיבל האיש את ארנקו האבוד ביקשו הרב בקשה אחת- **שיתארח אצלו בליל הסדר**.

אחד מיני הסיפורים הרבים המתארים את רוח הקודש של האור החיים הקדוש הוא כאשר שהה בביתו של הרב אבולעפיה. שם התקבל בכבוד מלכים והוכנה עבורו סעודה מפוארת אליה הוזמנו כל גדולי העיר וחכמיה. בתוך הסעודה המרגשת הוגשה צלחת מרק בעלת ריח נעים. להפתעת המסובים לא הסכים הרב לטעום מהמרק **בטענה שרוח טומאה מרחפת מעל המאכל**. רק למחרת היום התגלה הסוד, משרתת זקנה היית בבית, שגחנה מידי פעם לשתות לשוכרה ולאחר מכן להרדם לשעות מספר. בני הבית שהיו רגילים למנהג זה של המשרתת חשבו ששוב השתכרה ונרדמה, אולם **כאשר באו להעירה גילו להפתעתם שהמשרתת פשוט נפטרה**. אור החיים הקדוש שהרגיש ברוח הקודש בטומאת המת המרחפת על פני התבשיל סירב לטעום ממנו.

מעשה נורא שקרה בימי רבנו אור החיים הקדוש. רבנו היה עוסק בשזירת בגדים, באותם ימים עמד הסולטאן, מושל סאלי להשיא את ביתו, שמע על רבנו שעבודתו מלאכת מחשבת והחליט לבקש מרבנו שיעשה את בגדי החתונה במשך שבוע. **כלל היה אצל רבנו שהיה עובד ביום עד אשר יהיה לו למחיתו ואז סוגר חנותו ושוקד על התורה הקדושה**. שליחי המלך הגיעו לאחר שבוע והופתעו שרבנו לא הספיק להשלים את השזירה של הבגדים וסיפרו זאת לסולטאן. שמע כך הסולטאן והחליט לנקום ברבנו **וציווה לשלוח אותו לתוך גוב האריות** שבחצרו של הסולטאן. השליחים כבלו את רבנו והובילוהו לתוך גוב האריות.

הרב צעד בצעדים בטוחים אל גוב האריות. פקידי הסולטאן הופתעו למראה האריות המורעבים כאשר הבחינו שהאריות מקבלים את רבנו בקומה זקופה כאילו חיכו לו ומקשקשים בזנבותיהם כמראה של שמחה וצהלה לראות את רבנו. אור החיים הקדוש הוציא מספרו ספר תהילים והחל לקרוא ואילו האריות הקיפוהו ושמעו את קולו של רבינו. הסולטאן שהגיע במהרה לחזות במחזה פלאי זה הבין שרבנו איש קדוש, **ביקש מחילה מכבוד הרב והורה לשחררו מיד ואף העניק לו מתנות, וביקש את סליחתו**.

יפור מופלא עד מאוד התרחש בזמן מלחמת תש"ח. באותה מלחמה שפרצה בכל גבולות ארץ ישראל נכבשה העיר העתיקה של ירושלים. במשך תשע עשרה שנים הייתה ירושלים העתיקה בידי האוייב עד אשר ריחם ה' והעיר שוחררה בכ"ח אייר ה'תשכ"ז במלחמה שנודעה בשם 'מלחמת ששת הימים' מימדי ההרס שחוללו הירדנים ברובע היהודי של ירושלים העתיקה התגלו רק לאחר מלחמת ששת הימים. הם הרסו בתי מדרשות ונתצו ושברו מכל הבא ליד. כל בתי הכנסת שברובע היהודי נהרסו ואף את ספרי התורה שרפו בידיהם הטמאות. **הירדנים לא הסתפקו בזאת ופנו אף להציק לשוכני עפר:** הם פנו להר הזיתים ושם בבית העלמין המקודש הרסו מצבות. במקום המצבות ההרוסות החלו לסלול כביש. לשם כך הובא טרקטור אשר החל לחרוש וליישר את הקרקע. מצבה אחר מצבה התמוטטה תחת עוצמתו של הטרקטור עד שהגיע לשטח קברו של רבינו הקדוש. **רק נגע הטרקטור במצבה, מיד התהפך והנהג נפל ומת במקום**.

הירדנים חשבו שכנראה חל קלקול במנוע ויש להביא מכונאי. המכונאי הגיע, תיקן מה שנראה לו ומיד לאחר מכן הגיע נהג אחר כדי לסיים את משימת קודמו: הרס מצבות. **אך נגע קצה הטרקטור במצבה של הרב ומיד התהפך והנהג נהרג**. עכשיו הרגישו הירדנים שקיים קושי מסוים אך עדיין שייכו אותו לטרקטור ולא נכנעו. ברום לב, ביקשו לנתץ את המצבה ויהי מה. לשם כך לקחו פטיש כבד במטרה להרוס את המצבה אולם, **כאשר הרים הערבי את הפטיש נשמט זה מידו ורוצץ את ראשו**. הפעם, הירדנים נבהלו וידעו שיש דברים בגו, הם התרחקו מיד מהמקום ואיש לא העז לגעת יותר בקברו של הרב הקדוש, וכך הוא נשאר על תלו עד היום הזה.

רבי חיים בן עטר זצ"ל המכונה "אור החיים" הקדוש: נולד בסאלי בשנת ה'תנ"ב (1696). נקרא על שם סבו שהיה צדיק, עשיר, ושקידתו בתורה הייתה רבה עד שגם בלילי תמוז עסק בה רוב הלילה, החזיק בידו ת"ח רבים והאריך ימים יותר ממאה שנים, נפטר בשנת ה'תפ"א (1721). נכדו, 'אור החיים' היה תלמידו, והתנהג כמותו בענווה, בשקידה בתורה, בחסידות ובסיגופים. הצטייר כפרשן מקרא, מקובל ופוסק הלכה. הבעש"ט אמר עליו כי הוא "ניצוץ של משיח". בחודש אב ה'תק"א (1741) עלה עם שלושים מתלמידיו ובני ביתם לא"י דרך אלכסנדריה, והם התיישבו בעכו. משם ערך "זיארות"- עליות לקברי קדושים בגליל והגיע גם לטבריה. ר' חיים בן עטר ותלמידיו עברו מעכו לפקיעין, ובסוף שנת ה'תק"ב (1742) עברו לירושלים שם הקים שתי ישיבות, אחת לתורת הנגלה ואחת לנסתר. נפטר בירושלים במוצ"ש ט"ו תמוז ה'תק"ג (1743). חי כ-47 שנים. ציונו בהר-הזיתים. הצדיק לא הניח זרע אחריו.

סבא: ר' חיים (מצד אביו). **אביו:** ר' משה. **נשותיו:** מרת פצוניה (זיווג ראשון- בת דוד הנגיד משה בן עטר בסאלי), מרת אסתר (זיווג שני). **אחיו:** ר' משה. **מרבותיו:** ר' חיים (סבו), ר' משה (אביו). **מתלמידיו:** ר' חיים יוסף דוד אזולאי (החיד"א), ר' אברהם ישמעאל חי סינגוויטי, ר' דוד חסן, ר' שם טוב גבאי, ר' יונה נבון.

מספריו: **אור החיים- פירוש על התורה • חפץ ה' - חידושים על מסכתות ברכות, שבת, הוריות וחולין • פרי תואר- חידושים על ש"ע י"ד • ראשון לציון- חידושים על הש"ס • ארץ החיים.**

כמנהג אבותיו, היה ביתו של ר' חיים בן עטר פתוח לרווחה לפני כל נצרך, ואפילו אינו תלמיד חכם. בעיקר היה רבנו משתדל לארח על שולחנו אורחים עניים בשבתות ובימים טובים. ויקר המקרה, ופעם אחת בערב פסח, לא הזדמן לסאלי אורח, שכן את חג החרות מעדיפים, אף הקבצנים ביותר, לחוג בחיק המשפחה. לבו של הצדיק נחמץ בקרבו. כיצד ישלים עם העובדה, שדווקא בליל הסדר, אשר בו מקפידים במיוחד לפתוח את הבית לאורחים, ישב לבדו ליד השולחן?

בבוקרו של ערב החג, שלח רבנו שליח, שיסובב בשווקים וברחובות, כדי לחפש אחר אורח כלשהוא. רובו של יום עבר- ואורח עדיין לא נמצא. שלח ר' חיים שליח נוסף, שמא יצליח הוא במה שלא הצליח חברו. סבב לו השליח ברחובות, סקר כל שביל וכל פינה, עד שהגיע סמוך לבית-הקברות. לפתח שמעו אוזניו קול בכי קורע לב. השליח נבהל וחשב לשוב על עקבותיו, אך התאושש לאחר רגעים אחדים והחל לחפש אחר מקור הבכי.

לתדהמתו הרבה גילה אדם, העומד אי-שם בפנית בית-הקברות וכל גופו רוטט מבכי. כאשר קרב אליו השליח הגביר האיש בכיו, בתלשו שערות ראשו. ביקש השליח להרגיעו, אך הלה סירב להתנחם וזעק בקול מר: "הניחני לנפשי, טוב מותי מחיית!" - "שליח אני מאיש אלוקים, בוא איתי אליו, אולי יושיעך מצרותיך", ניסה השליח להסותו בהוסיפו: "הלא ערב חג היום, ולא עת בכי!".

"לך אל רבך ואמור לו, כי אצלי ערב תשעה באב' ולא ערב פסח", השיב האיש וגרונו נשנק מדמעות. בראות השליח, כי אינו יכול לאיש, חזר לרבנו וסיפר לו את אשר קרהו. הצדיק לא התמהמה, תכף ומיד קם מכיסאו ופנה יחד עם השליח לעבר בית-הקברות. האיש עמד שם עדין מתמוגג בדמעותיו. ניכר בו, כי עוד רגע קט יתעלף במקום עומדו. אך כאשר הבחין ברבנו וחזה בהדרת פניו- נרגע קמעא. ר' חיים בן עטר התקרב אליו, הביט בו ברחמים ושאל לסיבת בכיו. שאף הזר אוויר ופתח פיו: "לפני כעשר שנים עזבתי את ביתי ונסעתי לאירופה, לנסות שם את מזלי, שכן בכי רע היה מצבי הכלכלי. עבדתי שם עבודה קשה ומפרכת, עד אשר הצלחתי לחסוך מעט כסף כדי להחיות את נפשי ונפשות בני משפחתי, וכדי לפתוח עסק זעיר בעיר מולדתי. על אף קשיי הדרך חזרה, קיבלתי הכל בשמחה, ששתי לשוב אל אשתי וילדי לאחר שנים כה רבות של פרדה".

"הגעתי לאחר מסע מתיש סמוך לחוף, ובעוברי מן האוניה אל הספינה הקטנה, שתביאני אל היבשה, נשמט לפתע ארנקי מידי וצנח הישר לתוך המים. כל כספי ירד למצולות. כל עמלי וכל תקוותי נגוזו כהרף עין. ואם לא די בצרותי, נוסף צער עז על צערי, שכן סכום כסף שהופקד אצלי על ידי קרוביה של יתומה ענייה בת עירי, שביקשו ממני להעביר לה את הממון למען תוכל להינשא בכבוד. גם הכסף הזה ירד לטמיון. ואני, אנה אני בא?". זרם של דמעות פרץ מעיניו של האיש ללא הפסק. לבו של רבנו נכמר בקרבו לשמע סיפורו של היהודי הזר. "חדל מבכי, וקוהו אל ה'". תמך הצדיק את כתפו של האיש. "בוא איתי לשפת הים ואנסה לעזור לך", המשיך. הלה הביט משתומם בפני הצדיק וזיק של תקווה ניצת בעיניו.

בהגיעם סמוך לחוף, בקרבת בית-הקברות, פנה רבנו לזר: "עמוד כאן והתבונן היטב, בעוד שניות אחדות תעלינה ותצופנה על פני המים כל התיבות והאבדות, ששקעו כאן במשך שנים. אך אתה אינך ראשי לגעת בשום חפץ שאינו שלך. רק בהבחינך בארנקיך- גחון ומשהו מן המים!". האיש עמד משתומם ולא פצה את פיו, בעוד נשמע קולו של הצדיק הקורא לשר הים להעלות על פני המים את כל הטמון בקרקעית הים. כהרף עין נתגלה במקום מחזה נורא: ממעמקי הים צפו ועלו חפצים שונים ומשונים, ביניהם תיבות ששקעו במקום לפני שנים רבות ואשר הכילו בקרבן אוצרות יקרים. ברם האיש, כפי שנצטווה, לא ניסה אפילו לגחון כדי לגעת באחת מהן. לפתע צעק היהודי בשמחה עזומה: "הנה, הנה ארנקי!".

הארנק כאילו נדחף על ידי מישהו, הלך והתקרב אל עבר החוף. היהודי הזר הביט בו בלב נפעם ועיניים מייחלות. בהגיע סמוך אליו, רכן והרימו בזהירות, כאשר נהרה גדולה משתפכת על פניו. שוב גזר רבנו על שר הים, וגל גדול עלה על היבשה ושטף את כל האוצרות. עוד רגע קט והים שב לקדמותו, מבלי שאיש ישער בנפשו את אשר ארע כאן לפני רגעים אחדים. לאחר שהיהודי נרגע כליל, שטח לפניו רבנו את בקשתו, כי יתארח אצלו בליל הסדר, שכן מפאת השעה המאוחרת, לא יוכל להספיק להגיע אל ביתו, אשר שכן בעיר הסמוכה לפני שיכנס החג. כמובן שהאיש נעתר לבקשה וגם שמחתו של רבנו הייתה שלמה, על אשר זכה לאורח לליל הסדר.

האדמו"ר דוד משה רוזנבאום מקרעטשניף זצ"ל - נולד בתשרי ה'תרפ"ה (1924) כבן זקונים. בסעודת הברית שהתקיימה בחוה"מ סוכות, הסביר אביו שעלה בדעתו לקרוא לו ע"ש ר' משה (זקינו של הרה"ק ר' מאיר הגדול מפרמישלאן זיע"א), ור' דוד אביו של ר' משה (שניהם היו צדיקים נסתרים) ולכן רצה לקרוא לו משה דוד, אך כיוון שהברית התקיימה סמוך ונראה ליומא דהילולא של הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב, נקרא דוד משה. עוד בצעירותו ניכרו בו גינוני קדושה והשליך עצמו אל עמל התורה הקדושה, ובהיותו כבן עשר שנים כבר היו שגורים על פיו מאות דפי גמרא ועשר סימנים בשו"ע וי"ד עם ה'פרי מגדים'. הובל והוגלה לאשוויץ יחד עם משפחתו, שם הופנו אביו ואמו ובני משפחתם שמאלה ורק רבינו ניצל מכל אחיו, ומופלא הדבר שאביו אמר לו ברדתם מרכבת המוות שהוא ינצל היות ועם ישראל זקוק לו והסמיכו לרבי והבטיחו כי "**הברכות נתונות בידך**".

לאחר תלאות מרובות, ובניסי ניסים ביום י"ז אייר ה'תש"ה (1945) שרד את התופת, והעיד על עצמו שלא נכנס לפיו בשר פיגולים במשך כל שנות השואה וכן בכל הזדמנות אפשרית למד ולימד תורה. מכאן הגיע לסיגט. עוד באותה שנה בהיותו כבן 21 שנים בלבד הוכתר כממלא מקום אבותיו לאדמו"ר מקרעטשניף. בחג הסוכות בשנת ה'תש"ח (1947) זכה לחונן את עפר ארץ ישראל והתיישב בירושלים עיה"ק ת"ו. בשלהי חודש ניסן כאשר פרצה המלחמה בארה"ק עבר לרחובות (לאחר הפצרות ידידי בית-אביו ולאחר שקיבל את ברכתם של הרבי מבעלז והחזון אי"ש). ייסד מוסדות תורה ועזרה לנזקקים. **אהבתו לזולת הייתה מופלאה. מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. גם היום שנים לאחר פטירתו עדיין זוכים לראות ישועות בציונו.** היה ידוע בברכותיו להיפקד בילדים, ואכן רבים מאוד נושעו על ידו בעת שבירכת שיזכנו לזש"ק. טרם נסיעתו בחודש סיון ה'תשכ"ט (1969) כדי להשתטח על ציון זקינו הרה"ק רבי מאיר מקרעטשניף ביומא דהילולא ל' סיון בסיגט שברומניה הזכיר פעמים אחדות את עניין פטירתו. נשאר שם למנוחה למשך מספר שבועות ונפטר ב-ט"ו תמוז. למחרת הצליחו להביא את ארונו לארץ ישראל באורח נס ופלא. נפטר ב-ט"ו תמוז ה'תשכ"ט. חי כ-45 שנים. ציונו ברחובות.

סבא: ר' מאיר (מצד אביו). **אביו:** ר' אליעזר זאב הי"ד. **אשתו:** מרת אסתר רחל (בת גיסו חתן אביו הרה"ק ר' חיים מרדכי מנאדבורנא). **ילדיו:** ר' מנחם אליעזר זאב (האדמו"ר מקרעטשניף ברחובות), ר' ישראל ניסן (האדמו"ר מקרעטשניף בקריית גת), ר' זיידא שמואל שמעלקא (האדמו"ר מביטשקוב ביפו), ר' מאיר רוזנבאום (האדמו"ר מפרמישלאן בקריית הרצוג שבבני-ברק), ר' יוסף שלמה (האדמו"ר מקרעטשניף מונסי). מרת חנה (נישאה לאדמו"ר ר' יוסף דוד טייטלבוים מסאסוב-גני תקווה), מרת שרה ראצה.

מעשה שאירע בעת ביקור רבינו בארה"ב בשנת ה'תשכ"ח. המונים צבאו על דלתות בית האכסניה לחזות בזיו פניו ולהתברך מפי קודשו. בין הבאים היה מנכדי רביה"ק ר' מאיר מקרעטשניף זי"ע, שבא להזכיר לישועה ולברכה את אמו שלקתה בליבה והייתה צריכה לעבור ניתוח לב בימים הקרובים. הוא לא בא לקבל ברכה שיעבור הניתוח בשלום. וכידוע באותם הימים ניתוח כזה היה כרוך בסיכון רב.

כשהגיע תורו ונכנס להתברך, התעניין רבינו בשלום קרובתו, ובייר את כל פרטי הניתוח. והקרוב הזכיר את שם בית הרפואה ואת שם הפרופסור שאמור לבצע את הניתוח. רבינו זי"ע הקשיב קשב רב כדרכו בקודש, ולשמע שם הרופא עצר בעדו ואמר בנחרצות. "בשום אופן לא!" שלא יערכו את הניתוח אצל רופא זה. וסיים בברכה שיעבור הכל בשלום ובהצלחה.

כאשר יצא אותו קרוב מבית רבינו, היה נבוך מאוד מה לעשות. מצד אחד הניתוח כבר עתיד להתקיים בימים הקרובים, אצל פרופסור בעל שם וידוע כמומחה בתחומו, ומה גם שלקבוע עתה תור חדש לפרופ'

אחר ייקח שבועות ואולי אף חודשים רבים, כאשר אימו החולנית נתונה בינתיים בסכנה מוחשית. אולם מאידך גיסא כיצד ניתן לבטל את דברי רבינו שפסק מפורשות שלא לערוך את הניתוח אצל פרופ' זה. לבסוף הרהר בדעתו, שמכיוון שהוא לא בא אל רבינו להתייעץ, אלא לבקש את ברכתו, יבצעו את הניתוח כמתוכנן ומן השמיים ירחמו שהכל יעבור בשלום בעז"ה.

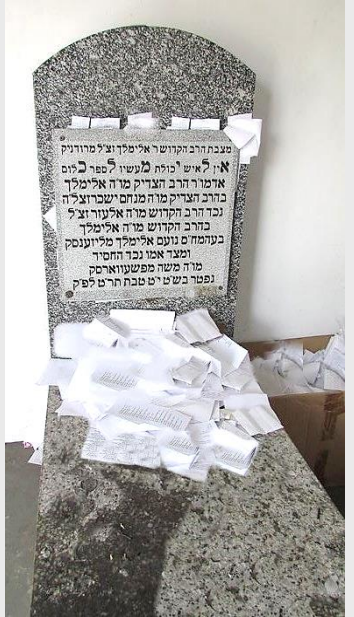
הגיע יום הניתוח. באותו יום עמדו בתור לניתוח אצל אותו פרופ' כמה חולים, כשהראשונה ברשימה הייתה אותה אשה. הניתוח אמור היה להתחיל בשעה שמונה בבוקר, כאשר החולה מאושפזת יום קודם, כשכל הבדיקות מראות כי היא כשירה לעמוד לניתוח. עם שחר נמצא כי חום גופה גבוה מאוד, ובמצב שכזה לא ניתן לעשות את הניתוח. לאחר התייעצות בין הרופאים הוחלט כי יתנו לה תרופה להורדת החום, ובינתיים יכנס לניתוח החולה הבא בתור. החולה הבא בתור הוכנס לחדר הניתוח, והניתוח החל. לפתע נשמעו צעקות מחדר הניתוח.

הרופאים המסייעים פרצו מהחדר בזעקות הצלה **כאשר הפרופ' המנתח התמוטט פתאום מול עיניהם ולקה בשבץ מוחי.** הבלבול היה גדול, כוחות הצלה ניסו לייצב את מצבו של הפרופסור ללא הועיל, תוך כדי שהחולה הגוי ששכב על מיטת הניתוחים נשכח כליל. כשחזר הצוות הרפואי להמשיך את הניתוח ללא אותו פרופסור שנפח את נשמתו, התברר כי אין את מי לנתח. אותו חולה מת על מיטת הניתוחים ולקרובת רבינו הייתה נפשה לשלל ואז הובנו למפרע דברי הרב.

האדמו"ר הרב אלעזר ווייסבלום מרישא צ"ל- נולד בשנת ה'תקצ"ח (1837). מצאצאי ר' אלימלך מליז'נסק (בעל ה'נעם אלימלך'). כשהיה כבן 11 שנים התייתם מאביו ואימו, ולכן הועבר לבית הרה"ק ר' דוד מדינוב, שם שהה כשמונה חודשים ולאחר מכן עבר לבית של הרה"ק ר' חיים מצאנז. תחת עינו הפקוחה של ה'דברי חיים' התעלה עד אשר החשיבו יותר מיוצאי חלציו והורשה להיכנס אליו אפילו בזמנים שלבניו הק' לא היתה רשות להיכנס. נסמך ב'ורה יורה ידין' מגדולי דורו, ובראשם הגאון האדיר ר' חיים אלעזר וואקס (מח"ס 'נפש חיה' אבד"ק פיטרקוב-קאליש).

לאחר פטירת הרה"ק מצאנז עבר לביקאווסק, שם שימש ברבנות, אחר כך היה זמן קצר בפשווארסק, ומשם עבר לריישא. ביתו היה פתוח לרווחה, והיו עניים בני ביתו. בעל חסד מופלא. התפרסם כאוהב ישראל. רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. בעל מופת נורא ובפרט בענייני רפואות שבעניין זה היה ממש חד בדרא, עד כדי כך שכאשר הרה"ק ר' יחזקאל שרגא הלבפשטאם משינאווא היה צריך ישועה בענייני רפואה היה שולח להזכיר אצל רבינו. במשך יותר מ-40 שנה לא נפקד בזש"ק ונתן גט לאשתו הרבנית אף על פי שמקורביו רצו להניאו מזה, לא שעה לעצתם, ואמר שאביו בא אליו בחלום וציווה לגרשה והוסיף: "הוא יודע טוב יותר".

שעות אחדות לפני הסתלקותו שכב על ערש דווי בעיניים עצומות. לפתע פתח את עיניו והכריז בקול: "ברוך הבא אבא מארי. ברוכים הבאים רבינו" וכו'. מיד לאחר מכן ראו בו סימני גסיסה, ונשמתו עלתה לגנזי מרומים. נפטר ב-ט"ו תמוז ה'תר"ע (1910). חי כ-73 שנים. ציונו בסאקאלוב אצל אביו עפ"י צוואתו. לאחר פטירתו לא רצו לתת רישיון להעבירו. ניגשה אלמנתו ואמרה: "כשם שהיית בעל מופת בחיך היה בעל מופת עתה, כדי שנוכל להביאך לקבר ישראל לפני כניסת השבת".

וכן היה שקיבלו רישיון והוצרכו לעשות הכל בחיפזון שכן נפטר בכפר באגאנוואלא והובילו את ארונו לסאקאלוב וכמעט החשיך היום ומחיפזון טעו החברא-קדישא ועשו קבר קטן ממידתו ולא ידעו מה לעשות, מכיוון שהשבת בפתח ולא היה פנאי להרחיב את הקבר.

אחד מהעסקנים פנה לנפטר הגדול וביקש שירחיב את קברו וראו בחוש, שכך היה, ותיכף הכניסו את גופו הק' לתוך הקבר. לרבינו היה חסיד נאמן ר' יחיאל מעיר האלשיץ שהתעסק עם מיטתו מההתחלה עד מקום הקבורה אחר כמה ימים בא אליו בחלום ואמר לו: "אתה סובר, שאתה נשאת אותי עד מקום קבורתי בסאקאלוב? דע לך, כי ה'אור החיים' הקדוש נשא אותי".

אביו: האדמו"ר הרב אלימלך מרודניק. **אימו:** מרת קריינדל. **סבא:** ר' מנחם דב מפשווארסק. **אחותו:** מרת הדס. **מרביתיו:** אביו (האדמו"ר ר' אלימלך מרודניק), ר' שמחה שפירא, האדמו"ר ר' דוד שפירא מדינוב (בעל 'צמח דוד' בן הרה"ק ה'בני יששכר'), האדמו"ר ר' חיים הלבפשטאם מצאנז (בעל ה'דברי חיים'). **נשותיו:** מרת בריינדל (בת ר' דוד מקשאנב-זיווג ראשון), מרת חיה (בת ר' חיים יונה הלפרין אב"ד ריישא-זיווג שני). **בתו:** מרת קריינדל פינקל (בתו מזיווג שני. נקראה ע"ש אימו ושם אימו של אביו). **מספריו:** **משנה למלך**.

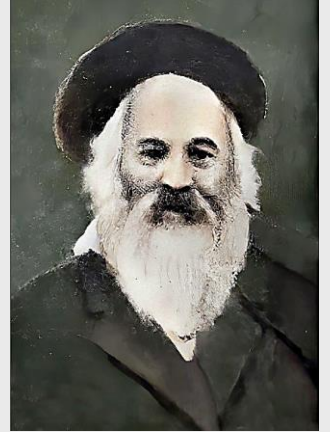
יפר הרה"ח ר' שמואל גארטנהויז ע"ה את העובדה הבאה שהיה עד לה כששהה אצל רבינו. ילדה אחת שהיתה בגיל 14 התנפח כריסה מיום ליום, ובני משפחתה היו מודאגים ומפחדים, נכנסו לרבינו וסיפרו לו על מצב הילדה. ביקש רבינו, שישאירו את הילדה אצלו זמן מועט, וציווה לבני ביתו שלא יתנו לה לאכול בשום אופן גם אם תבקש. כעבור יומיים עדיין לא בא שום דבר מאכל לפיה, הגיש לה רבינו הרינג (דג כבוש), וידוע שלאכול הרינג לאחר ימי צום אינו בריא כלל. כיוון שאכלה מאכל זה לאחר יומיים בצום, מיד הקיאה כל מה שהיה בבטנה, ותוך כדי הקאה יצאו שני צפרדעים. רבינו בגודל ענוותנותו ביקש להסתיר מופת זה, ולכן הסביר שזה אירע שכאשר הילדה שתתה מים היו שני צפרדעים קטנים בתוך המים וגדלו בתוך מעיה, ועל ידי אכילת ההרינג הקיאה אותם.

איש אחד סבל רבות מקיבתו, ורבינו נתן לו תרופה שקוראים 'כיענא' ואמר לו לשתות אותה מבושלת, והוטב לו. באותו זמן היה שם איש אחד, אשר לימים גם כן סבל מבעיות בקיבה, וזכר בדברי רבינו אודות התרופה ולקח אותה, ולמרבה הפלא לא די שלא הועילה כלום אלא אדרבה, הורע מצבו. הוא נכנס לרבינו בפליאה, והשיב רבינו כי 'כיענא' היא לא טובה למי שסובל בקיבתו. והאיש משתאה ואמר בתמיהה: "הרי לפלוגי ציווה רבינו לקחת 'כיענא' לרפואה?". ענה לו רבינו: "הוספתי דבר מה..." ורבינו נשאר ככה תפוש בשרעפיו לכמה רגעים, ואז אמר לו: "תיקח 'כיענא' (סם תרופה) וייטב לך". מיהר הלה לשמוע להוראת רבינו והתרפא...

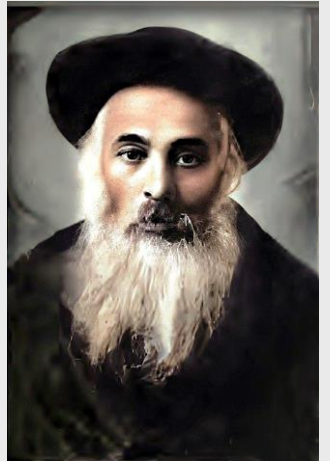
יפר הרה"ח ר' משה ביגלאייזע שפעם אחת ישב דודו הרה"ח ר' שלמה ביגלאייזן אצל רבינו, ונכנס יהודי מאונגארן וכל ראשו היה מלא צרעת, וכבר דרש ברופאים וכולם כאחד אמרו שאין מה לעשות. שאל רבינו את אותו יהודי: "כמה זמן אתה חושב שצריך להסיר הצרעת, שעה שלימה או חציה?", ולא השיב כלום. ר' שלמה הנ"ל, שישב שם רמז לו שיענה שרבינו יכול לסלק הצרעת ממנו.

רבינו שלח שיבאו מרקחת, ולקח מטפחת ובידיו הק' מרח המרקחת על המטפחת, והניח המטפחת על ראש היהודי הנ"ל וקשרו. אח"כ ערך רבינו את שולחנו הטהור באמצע היום (כמנהג רבו הק' ה'דברי חיים' שערך שולחנו למקורבים והאורחים החשובים בכל יום), ונתן רבינו מכל מאכל שיריים לאותו יהודי. אחרי הסעודה סילק רבינו את המטפחת מעל ראשו, וכל הצרעת הייתה מונחת בתוך המטפחת, והאיש התרפא לגמרי, ויהי לנס.

האדמו"ר הרב יעקב משה ספרין זצ"ל מקומרנא - נולד ב-ה תמוז ה'תרכ"א (1861). עוד בילדותו ניכר כי לגדולות נוצר. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרל"ד (1874) מילא את מקומו באדמו"רות. **ענוותן מופלא. בעל רוח הקודש. רבים פנו אליו ונושעו.** מפורסם כבעל מופת והיה נערץ מאוד על עדת החסידים גם בפולין. בימים הנוראים נהג לשמש כשליח ציבור בכל התפילות ולקרוא בתורה בעצמו. תפילותיו נודעו בשערים. רבו, האדמו"ר ר' אברהם טברסקי מטריסק בירך אותו שבכל עת שירצה - ינתנו לו דמעות. נהג בעזרת דמעותיו לקרב את אחינו בני ישראל לתורה ולמצוות. את דמי הפדיון הראשון שקיבל בכל יום תרם עבור עניי ארץ ישראל. נפטר ב-ט"ו תמוז ה'תרפ"ט (1929). חי כ-68 שנים. ציונו ב'היכל ברכה' ליד אביו באוקראינה. בנו, ר' שלום מילא את מקומו באדמו"רות.

סבא (מצד אבא): האדמו"ר הרה"ק יצחק אייזיק יהודה יחיאל זצ"ל (בעל 'היכל הברכה').
סבא (מצד אמא): הנגיד ר' יוסף שהנר מטורקא. **אבינו:** האדמו"ר ר' אליעזר צבי (בעל 'דמשק אליעזר'). **אימו:** מרת חנה שרה (בת הנגיד ר' יוסף שהנר מטורקא). **אחינו:** ר' מנחם מוניש (אב"ד פלשטין), ר' אברהם מרדכי סבוריסלב, ר' פנחס נתן (רבה של הודיק). **מרבותיו:** האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז (בעל 'דברי חיים') והאדמו"ר ר' אברהם טברסקי מטריסק (המגיד מטריסק). **בנו:** האדמו"ר ר' שלום. **חתניו:** האדמו"ר ר' חיים אלעזר שפירא (האדמו"ר השלישי מחסידות מונקאטש. בעל 'מנחת אלעזר'), ר' אליהו בומבר (רבה של אושפיצין), ר' חיים נחום הלברשטאם ממאשצ'יסק (בן ר' משה מקשאנב), האדמו"ר ר' אהרון מנחם מנדל גוטרמן מרדז'ימין ור' שמחה הורביץ מווישנה הי"ד (נרצח בשואה. בן ר' צבי מרזבדוב).
מספריו: יישועות יעקב • מחשבת יעקב • שמחת יעקב.

○ יפר הרה"ג ר' ישראל פראנקפורטר: פעם כשנסעתי אל רבינו זיע"א דיברתי עם יהודי מבראד. הנ"ל היה בדרכו אל הרבי מקומרנא ואח"כ תכנן להגיע לסאמבור, לסטרי, לסטאניסלאוו ולבסוף להגיע להשאטין ברוסיה אל אביו. כשנכנס אל רבינו, אמר לו הצדיק, שאינו יכול להשיב לו על בקשתו וצריך שיעבור שבוע ימים. הנ"ל גם הזכיר את אביו. אמר לו רבינו, אוכל להשיב על הכול בעז"ה רק כעבור שבוע, אמר הנ"ל, שכעת הוא נוסע אל אביו, וכשיחזור משם יבוא אל רבינו זיע"א לקבל תשובות.

כשיצא מהחדר, אמר לי רבינו: "הוא רוצה שאברך את אביו ברפואה, ואני ראיתי בקוויטל שאביו כבר נפטר **בלילה הזה**". בדרך חזרה נכנס הנ"ל לרבינו זיע"א וסיפר, שאביו נפטר. אמר לו רבינו: "אמרתי אז לרבי ישראל למברג, שאביך נפטר באותו לילה".

הלה כששמע זאת, רצה לשמוע זאת ממני, ולכן נסע במיוחד ללמברג. כשהגיע אלי שאל אותי: "מה אמר לכם רבינו כשיצאתי מחדרו?", סיפרתי לו, שרבינו סיפר על פטירת אביו. אמר לי הלה בהתפעלות: "אלו הם עיניים קדושות שראות ויודעות הכול. לכן, הצדיק לא רצה לברך את אבא, מכיוון שהוא לא היה בחיים באותו הזמן!".

○ יפר הרה"ג ר' ישראל פראנקפורטר: פעם הייתי בטורנא, ואחד הזמין אותי לשתות תה, דיברנו על רבינו זיע"א וסיפר בשם אשתו שאמרה: '**הרבי רואה הכול בקוויטל**' וסיפר: בתחילת החורף הייתה רעיייתו אצל רבינו זיע"א ודיברה בעיקר על מסחר.

אבל כנהוג, היא כתבה את שמותיהם של כל ילדיה בפתק. אחר שדיברו על ענייני המסחר אמר לה רבינו זיע"א: "הנני רואה, שתיכף כשתגיעי לביתך צריכים להביא את בתך הבכורה אל הרופא, אולי בעז"ה יוכל להצילה". אמרתי לרבינו זיע"א: "כשנסעתי מביתי, הבת הייתה בבריאות שלימה".

אמר לי רבינו: "את לא יודעת וגם בתך איננה מתלוננת על דבר, אבל היא צריכה רחמי שמיים, ואם תלך לרופא אפשר להצילה". שאלתי את רבינו: "מהיכן יודע הרבי זאת?", רבינו זיע"א לקח את הקוויטל בידיו והראה לי על שמה, וראיתי ששמה היה מלוכלך בדיו.

דיברתי עם רבינו זיע"א על עוד עניינים, הקוויטל היה מונח על השולחן והסתכלתי עליו וראיתי, שהשם היה נקי וכבר לא היה מלוכלך בדיו. כשבאתי לביתי, הלכתי מיד עם בתי לרופא. אולם, הוא לא מצא שום דבר. חששתי מדברי רבינו, ולכן הלכתי איתה לבית הרפואה, אחרי שהרפופוסור בדק אותה אמר לי: "אילו היית באה בעוד כמה ימים - כבר היה מאוחר מדי, היא חולה מסוכנת", הוא נתן לה זריקות ותרופות שונות וב"ה התרפאה והיא כאחד האדם.

○ יפר הרה"ג ר' ישראל פראנקפורטר: פעם אחת כשרבינו זיע"א היה בלמברג, היה קהל רב, אנשים נשים וטף, והייתה שם אישה שנשאה ילד חולה בידיה. פתאום הרגישו שהילד אינו נושם, נהיה רעש גדול והשתדלו להציל את הילד, ולא עלתה בידם והניחו את הילד על השולחן, וכולם צעקו, שהמצב לא טוב.

החסיד ר' משה אליעזר אפשטיין מאלטשטאד תפס את הילד בידיו ונכנס לרבינו ואמר: "הרבי מוכרח להחיות את הילד, כדי שלא יאמרו שילד מת אצל רבינו", הצדיק הניח את ידו הקדושה על הילד, והילד פתח את עיניו ורבינו אמר: "שיביאו אותו לאימו". הקהל כולו היה נרגש, שראו בעיניהם נס של תחיית המתים בזכות הצדיק זיע"א.

הגאון הרב אברהם יהושע העשיל מקופיטשניץ זצ"ל - נולד בד' אייר ה'תרמ"ח (1888) בעיר הוסיאטין בחצר זקנו רבי מרדכי שרגא פייבוש פרידמן (חותן אביו) ונקרא על שם סבו זקנו האדמו"ר בעל ה'אור יהושע' (האדמו"ר ר' אברהם יהושע העשיל ממזיבוז). בשנת ה'תרנ"ד (1894) עם פטירת חותן אביו עבר עם אביו לקופיטשניץ. לאחר נישואיו גר שנים מספר סמוך אצל חותנו בוורשא. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה ברח לוינה. שם עמד וניצח על מלאכת הארגון והסיוע להמוני הפליטים. בשנת ה'תרצ"ו, לאחר פטירת אביו - הוכתר לכהן כממלא מקומו כאדמו"ר מקופיטשניץ.

את וינה עזב לאחר שהחלו רדיפות היהודים ונסע לניו יורק שבארצות הברית בהוראת דודו רבי ישראל מהוסיאטין, ושם הקים בשנת ה'תרצ"ט (1938) בית-מדרש והיה מראשי המדברים ביהדות החרדית בארצות הברית והיה שם מחשובי אדמו"רי בית רוז'ן-אפטא. מראשי אגודת ישראל. ידוע ומפורסם היה בעבודת הקודש בפעולות הצדקה והחסד ובמסירות נפשו למען הכלל והפרט. עזר רבות בגיוס כספים ותרומות לרב יוסף שלמה כהנמן לייסודה מחדש של ישיבת פוניבז' בבני ברק, שם למד נכדו והאדמו"ר כיום רבי יצחק השני פלינטנשטיין מקופיטשניץ.

עם ביקורו הראשון בארץ ישראל לאחר השואה החליט לייסד ולהקים את מוסד "בית אברהם" בפתח תקווה לבנות יתומות פליטות השואה, ובהמשך למדו שם בנות מהעליות השונות. אלפים חסו בצילו והתדפקו על דלתות ביתו להיפקד בדבר ישועה ורחמים ונושעו ע"י ברכתיו ותפילותיו. נפטר בניו-יורק ב-ט"ז תמוז ה'תשכ"ז (1967). חי כ-79 שנים. ארונו הובא לארץ ישראל והוא נטמן בטבריה סמוך לציון דודו רבי ישראל מהוסיאטין. בנו, ר' משה מרדכי, מילא את מקומו.

סבא: ר' אברהם יהושע העשיל ממזיבוז. **אביו:** האדמו"ר ר' יצחק מאיר (כהן כאדמו"ר הראשון בקופיטשניץ על פי הוראת אביו חורגו הרה"ק רד"מ מצ'ורטקוב). **אמו:** מרת גיטל (בת דודו, ר' מרדכי שרגא פייבוש פרידמן מהוסיאטין, בן רבי ישראל מרוזין). **אשתו:** מרת שרה ברכה (בת דודו, בתו של ר' משה מרדכי ממזיבוז-ווארשא, נפטרה ב-כ"ל תמוז ה'תשי"ד).

בניו: ר' ישראל (בעת המלחמה היה בשבי האנגלים באוסטרליה, ר' משה מרדכי (ממלא מקומו), ר' משולם זוסיא (חותן רבי נחום דב מבויאן). **בנותיו:** מרת לאה רחל (נישאה לר' אפרים פישל הורוויץ רב בסטניסלב), מרת חוה (נישאה לר' שניאור זלמן גוראריה, מחשובי חסידי חב"ד), מרת מלכה (נישאה לר' אהרן למברגר, חותנו של הרב מרדכי אוירבך), מרת בת שבע (נישאה לר' אהרן דוד פלינטנשטיין), מרת מירל (נישאה לר' אליעזר ליפא גארטנהויז), מרת מאניע (נישאה לר' יוסף מרדכי פינק, בן הרב יואל פינק), מרת פרל (נישאה לר' יעקב יוסף טברסקי מאזארניץ - חאטין).

מידת טובו וענוותנותו ואהבת ישראל, שיקדה בו, הייתה מפורסמת לשם דבר, סיפורים רבים נקשרו בטיב מידותיו הנאצלות והמזככות. באחד מביקוריו בארץ הקודש, הגיע לביתו של הגאון המפורסם רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל בשכונת 'בית וגן' ודנו בעניין ציבורי מסוים. בתום הביקור ביקש להזמין עבורו מונית שיחזירהו לבית מלונו, והגאון ר' שלמה זלמן ירד עמו ללוותו בדרכו. באותם ימים לא היו מוניות רבות כבימינו, ההמתנה למונית הייתה אורכת זמן רב, ולפעמים אף כמחצית השעה ואף יותר. כשראה הגאון ר' שלמה זלמן שזמן ההמתנה מתארך ומונית אין ורבינו שהיה זקן וחלוש עומד כך כל העת על רגליו, ציווה להוריד עבורו כסא מן הבית, כדי שיוכל לשבת בעת ההמתנה הארוכה, ולא יצטרך לטרוח בעמידתו כל אותה עת. ברם, כשהציע ר' שלמה זלמן את הכסא לפני הרבי, וביקשו לשבת לפוש קמעא, מיאן הצדיק להתיישב, ונשאר עומד על עמדו. רבי שלמה זלמן הפציר ברבי שוב ושוב, אך הוא מיאן לשבת. כשראה שהגאון מתפלא על סירובו העיקש, נימק את סירובו: "הנני חי תמיד בתחושה שכל פעולה ופעולה הנעשית כאן 'מצולמת' שם למעלה, ובכן איזה טעם תהיה לתמונה שכזו, שאני יושב ואילו אתם עומדים כאן לידי?".

במקום מגוריו של הרבי באמריקה, גר בשכונת לביתו 'ראש ישיבה' אחד, שלא הכיר את מנהגי החסידים. ועל אף היותו שכן קרוב לחצר הרבי מעולם לא דרך שם. ראש-הישיבה הלה לא התעניין גם בעולם שמסביבו, הוא הכיר רק את הדרך שמביתו אל הישיבה ובחזרה, ותו לא! בכל האירועים והשמחות וימי הפגרא שבבית קופיטשניץ היה מקבל הזמנה מטעם המוסדות, בתור שכן. אבל מעולם לא הגיע לשום אירוע בבית הרבי. לעומתו רבינו כן היה מגיע לכל האירועים בישיבה בה כיהן אותו ראש-ישיבה, ונענה תמיד להזמנות השמחות שבבית אותו ראש ישיבה, והיה נכנס לשמחה לברך אותו בברכת 'מזל טוב', ולכבד את המעמד בנוכחותו.

פעם אחת ערכו שניהם שמחות באותה תקופה, כאשר בתחילה חגג רבינו את שמחת נישואי נכדו ברוב הוד והדר, לא הגיע השכן ראש הישיבה אל השמחה כלל. אך לאחר שבוע כשערך ראש הישיבה שמחת נישואין במשפחתו, ראו המשמשים בקודש את הרבי מחזיק את 'ההזמנה' של אותה חתונה בידו, ובודק את מיקום החתונה, ברצונו לצאת להשתתף בשמחתו. בראותם כי כן, ניגשו כמה מן המשמשים והנכדים וטענו לפני הרבי בלהט, **שאסור לו לבזות את עצמו כל כך, ושלא ילך בשום אופן לשמחתו של ראש הישיבה!** "מדוע לא?", שאל הרבי בתמימות. "מפני שאם הוא מתנהג כך, שאינו מכיר כלום בשכנו, ואינו מגיע כאן לשום שמחה ולשום אירוע, אין טעם שהרבי יבוא לכבדו בשמחתו!" - ענו הגבאים. בפקחותו נענה הרבי ואמר: "עכשיו אינני מבין אתכם כלל! מי נוהג טוב, זה שבא לשמחת שכנו, או זה שאינו בא? הרי אומרים אתם בעצמכם, שאותו שכן, שאינו מגיע לשמחת שכנו, אינו מתנהג נכון, אז מדוע אם כן רוצים אתם, שגם אני לא אתנהג כראוי?" - לבש הוא איפוא את אדרתו, ויצא להשתתף בשמחת שכנו כדרכו בקודש, בלא שום חשבונות גומלין...

הגאון הרב אהרון יוסף בקשט הי"ד - נולד כבן יחיד להוריו בשנת ה'תרכ"ז (1866) באיוויה שבאימפריה הרוסית (כיום בבלארוס). למד בישיבות וולוז'ין, כנסת ישראל (ישיבת סלובודקה) ותלמוד תורה (בית המוסר בקלם). בשנת ה'תרנ"ז (1897) התחיל לשמש כרב בבייסוגולה הסמוכה לשאוול בצפון ליטא. נלחם מלחמת חורמה במשכילים. הם לא הניחו לו והיו מפרסמים דברי גנות אודותיו בעיתון המליץ. משם עבר לסמיאטיץ' שבאיזור בילאיסטוק. מכיוון שחש לחינוך ילדיו, בשנת ה'תר"ע (1910) עבר לכהן כרבה של שדובה בליטא במקום הרב הקודם, הגאון הרב יוסף יהודה לייב בלוך שעזב לטלז. למרות שהרב בלוך לקח איתו חלק ניכר מהתלמידים משדוב לישיבתו בטלז, רבינו הגדיל את מספר תלמידי הישיבה. במשך זמן קצר מספרם הגיע ליותר משבעים תלמידים. בהמשך יסד גם ישיבה לצעירים שמספר תלמידיה הגיע למאה. בשנת ה'תרע"ד (1914) בימי מלחמת העולם הראשונה, הרוסים גירשו את היהודים לאזורים הנמצאים בתוך רוסיה. רבינו נדד בין כמה ערים ובהן עיר מולדתו איוויה. משם נדד לעיר נובוזיבוקוב במחוז צרניגוב, שם כיהן כרב של קהילת הפליטים. במהלך נדודיו עבר לצ'ריצין. שם כיהן כרב העיר (שנודעה במשך השנים כסטלינגרד והיום שמה וולגוגרד). פעל לשיפור מצב היהדות ובין השאר הקים מסגרת מעין 'תפארת בחורים' שהשפעתה הייתה רבה על הצעירים המקומיים. זמן מה היה הרב של טולה שמדרום למוסקבה. כשחזית המלחמה התקרבה גם לשם, עבר בשנת ה'תרע"ו (1916) לפולטבה שבאוקראינה. שם שימש כרב ואב"ד העיר. בשנת ה'תרפ"א (1921) הצליח לעזוב את רוסיה והתמנה לרב שאדובה שבליטא. בשנת ה'תרפ"ה (1925) התמנה לרב בלומז'ה שבוולין, ואחר כך בסובאלק שבאותו האיזור. בכל עיר שבה כיהן כרב הקים ישיבה, ובסובאלק הקים ישיבה לתלמידים מצטיינים. בשנת ה'תר"ץ (1930) שימש כרב של שאוול שבליטא ועל שמה התפרסם יותר. היה הרב האחרון של הקהילה היהודית בעיר לפני חורבן הקהילה. היה ממייסדי אגודת ישראל ומועצת גדולי התורה. בתחילת הכיבוש הגרמני של העיר הגרמנים אסרו אותו. עם פלישת הנאצים לעיר ב-ט"ז תמוז ה'תש"א (1941) נרצח עם חתנו ורבנים נוספים. חי כ-75 שנים.

אביו: ר' ישעיה. **אימו:** מרת זיסלה (לבית ויגדורוזין). **נשותיו:** מרת טובה (זיווג ראשון. נפטרה בשנת ה'תרפ"ג 1923), מרת רבקה הי"ד (נרצחה בשואה). **ילדיו:** ארבעה בנים ושלוש בנות. הבן ישעיהו והבת בלה הי"ד נרצחו בשואה. ר' דוד, מרת שרה לאה, מרת בלה (נישאה לרב יצחק אייזיק רבינוביץ). **מרבותיו:** הגאונים הצדיקים ר' נפתלי צבי יהודה ברלין ('הנציב מוולוז'ין), ר' נתן צבי פינקל ('הסבא מסלובודקה'), ר' שמחה זיסל זיו ('הסבא מקלם'). **מתלמידיו:** הגאונים ר' יהודה יעקב צימרמן הי"ד (נרצח בשואה), ר' דוד בונם אקס (כיהן למעלה מחמישים שנה ברבנות בקהילות שונות: ווינה שבאוסטריה, מצ'סטר שבאנגליה וטורונטו שבקנדה). **מספריו:** **יתורת אהרון** - שו"ת וחידושים וביאורי סוגיות ודברי הראשונים • **לב אהרון** - מאמרי מחשבה בענייני מוסר והשקפה.

אחד מנכדי הצדיק סיפור סיפור מדהים: רבינו נודע בשם ה'שאוול רב'. רבינו כונה בשם רבי ארצ'יק והיה מבכירי תלמידי ישיבת סלובודקה. יום אחד, הצדיק הרב נתן צבי פינקל ('הסבא מסלובודקה') פנה אליו וביקש ממנו לכהן כראש הישיבה. באותה תקופה סלובודקה היתה הישיבה החשובה ביותר באירופה. לכהן בה כראש ישיבה היה התפקיד הנכסף ביותר בעולם הישיבות. רבינו השיב כי לפני שיכול לקבל את התפקיד הנכבד, דרושים לו מספר ימים כדי לבדוק משהו. לאחר מכן חזר ל'סבא' ואמר לו כי הוא מצטער, למרות שמצד עצמו היה רוצה לקבל את התפקיד, הוא לא יכול לעשות כן. ה'סבא' הופתע מהתשובה שלו ושאל אותו מדוע, אבל הוא התחמק מתשובה.

במשך מספר שבועות ה'סבא' ניסה לשכנע אותו לגלות מדוע הוא לא יכול להיות ראש הישיבה, ללא הצלחה. בסופו של דבר, ה'סבא' ציווה עליו בגזירת רב לגלות לו מה הסיבה. רבינו סיפר בליט ברירה: "כשהייתי בחור התארסתי עם אחת מבנותיו של רבי שרגא פייבל פרנק, שהיה תלמיד חכם ובנוסף איש עסקים עשיר מאוד שתמך בלומדי תורה. הוא נפטר מדלקת ריאות בגיל 43 והותיר אחריו אלמנה עם ארבע בנות. בצוואה שכתב, ביקש שכל בנותיו יינשאו לתלמידי חכמים בעלי שיעור קומה, שיתמנו בסופו של דבר לראשי ישיבה, והרכוש שהשאיר יספק להם את המחיה הדרושה להם. אלמנתו, מרת גולדה, לקחה את המשימה ברצינות רבה. היא חקרה ביסודיות אחרי כל הצעת שידוך, ואכן חתניה הפכו ברבות הימים לראשי ישיבה. הבת הבכורה שלה התארסה בהתחלה איתי. בתקופת האירוסין שלנו, חמותי לעתיד וכלתי שאלו אותי אם אני מעוניין לראות את המפעל המשפחתי. הייתי חתן מאוד נרגש והשבתי: 'בטח!'"

הם לקחו אותי למפעל. במהלך הביקור שאלתי כמה שאלות שסיקרו אותי: כיצד הם עושים את זה, מדוע הם עושים כך, לאן הם שולחים את הסחורה וכו'. למחרת הכלה קראה לי והודיעה לי: 'אנחנו מבטלים את השידוך'. הייתי המום. היה זה שידוך מהסוג שתמיד רציתי! האם המשיכה: 'הכלה הזו נחשבת לשידוך הטוב ביותר. בעלי ז"ל ואני רוצים רק חתנים שיהיו ראשי ישיבות וגדולי ישראל בעתיד. האופן שבו שאלת אתמול את השאלות גרם לי להבין שאתה יותר מתעניין בעסקים מלימוד תורה. אין בך את היכולת להפוך לראש ישיבה'. רבינו הסביר ל'סבא מסלובודקה': "לפני קבלת תפקיד ראש הישיבה הגדולה והיוקרתית ביותר בעולם, ביקשתי לבדוק שני דברים: האחד, לראות האם האלמנה עדיין בחיים, מכיוון שאני לא רוצה לפגוע בה, בכך שתבין שהיא ויתרה על מי שהפך להיות ראש ישיבה גדול. שנית, לבדוק האם כלתי לשעבר נישאה למישהו שהפך בעצמו לראש ישיבה. בקשר לאלמנה, בדקתי את העניין והתברר לי שהיא עדיין בחיים, ולכן החלטתי, שאינני מעוניין לפגוע בה ולא אקח על עצמי את התפקיד. בקשר לבעלה של ארוסתי לשעבר, עדיין לא הספקתי לברר".

כעבור שבוע רבינו חזר אל ה'סבא' וסיפר כי נודע לו שבעלה של הבת הוא הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין, עילוי הלומד בכולל, אבל מעולם לא הפך לראש ישיבה. הוא ביקש מה'סבא' להציע לו את התפקיד הנכבד, כדי שהאלמנה תשמח על ההחלטה להשיא את בתה לו! וכך היה... הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין התמנה לראש ישיבת סלובודקה, ומאוחר יותר כיהן כראש ישיבת חברון בארץ ישראל. "אתם קולטים עד כמה הסיפור מדהים?", הנכד התרגש, "האלמנה זורקת אותו מפני שלטענתה הוא לא טוב מספיק כדי להיות ראש ישיבה. כשנקרית בפניו ההזדמנות להפוך לאחד מראשי הישיבות המפורסמות בעולם ולהוכיח לה שטעתה, הוא מעדיף לוותר על כך כדי שלא לפגוע באותה אישה". כאשר הסיפור נודע למרן ה'חפץ חיים', הוא אמר כי ברצונו לפגוש את רבינו. כאשר מרן ה'חפץ חיים' פגש אותו, הוא קם לכבודו ואף נשק לו. (מעובד מתוך זמן אלול ה'תשע"ז)

הגאון הרב מרדכי יהודה ליב וינקלר זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"ה (1845) בלפאנטאוויץ. בגיל שנים-עשרה עבר לטופולצ'אן שם למד בישיבת הגה"צ רבי וואלף תרצה'ס. בהמשך למד אצל הגרנמ"י גליק (אב"ד יאהני). לאחר מכן הלך רגלית לגרוסוורדין ולמד בישיבת הגאון ר' יצחק אהרון לנדסברג ואצל הגרי"י פרלס מקראקא והגרא"ב לייכטאג (אב"ד אנפי-הוניאד). בהמשך למד בישיבת פרשבורג ונסמך להוראה על ידי הרב אברהם שמואל בנימין סופר ('הכתב סופר'). בשנת ה'תרכ"ט (1869) התחתן. לאחר נישואיו ישב שנתיים על שולחן חותנו. לאחר מכן חותנו פתח לו חנות. רבינו בטוב ליבו נתן סחורה לבני תורה ולעניים חנים ותוך זמן קצר נאלץ לסגור את החנות. כשראה רבו הגרי"א לנדסברג את מצבו של רבינו, לקח אותו לעיירה מעזא-טעלעגד. רבינו ישב על כסא הרבנות שם במשך שמונה שנים.

בשנת ה'תרמ"ד (1883) התחיל לכהן כרב של ברזובה פוד בראדלום בסלובקיה. בהמשך שימש כרבה וכראש הישיבה של מאד שבהונגריה. בישיבה זו העמיד תלמידים רבים. **מיעט בשינה. התמדתו בתורה היתה מופלאה. כל ימיו נהג לא לעלות על יצועו בלילות. שאלות רבות נשלחו אליו מכל קצווי תבל והוא ענה להם ללא כל צורך בעיון בספר. בעל רוח-הקודש. סיפר כי התגלה אליו אליהו הנביא. אולם בהספד, שהספיד עליו חתנו, הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל גאב"ד ירושלים, העיד ואמר שבענוותנותו של רבינו לא סיפר, שאלהו הנביא היה אורח קבוע אצלו. ענוותן מופלא. נפטר בי"ז תמוז ה'תרצ"ב (1932). ציונו בהונגריה. חי כ-87 שנים.**

אביו: ר' נפתלי הירץ. **אימו:** מרת לאה. **אשתו:** בת הרב מנחם מנדל קרויז. **בתו:** מרת שיינדל. **חתנו:** הגאון ר' יוסף צבי דושינסקי (ממנהיגי העדה החרדית בירושלים). **מרבתי:** הגאונים רבי וואלף תרצה'ס, הגרנמ"י גליק (אב"ד יאהני), ר' יצחק אהרון לנדסברג, הגרי"י פרלס מקראקא, הגרא"ב לייכטאג (אב"ד אנפי-הוניאד), הרב אברהם שמואל בנימין סופר מפרשבורג ('הכתב סופר'). **מתלמידיו:** הגאונים הרב מרדכי בריסק הי"ד (מח"ס 'מהר"ם בריסק'), הרב דוד יהודה לייב זילברשטיין מואץ (אב"ד וייצן ומח"ס 'שבילי דוד'). **מספריו:** **ישו"ת לבושי מרדכי** - על ארבעת חלקי שו"ע **לבושי מרדכי** - על מסכת נדרים, על סוגית עשה דוחה לא תעשה **ישב מצרף** - על נישואי תערובת.

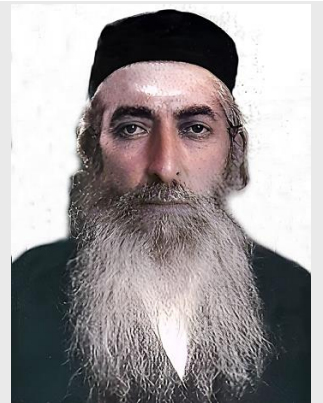
התמדתו בתורה של רבינו היתה באופן נפלא ונורא. תלמידיו מעידים עליו, שאת כל התשובות ששלח לכל קצווי תבל היה כותב בלי עיון בספר כלל. את הכל היה זוכר בעל פה. רבינו היה ממעט מאוד בשינה ולפעמים באמצע היום היה מתנמנם לכמה דקות. פעם אחת בא לפניו איזה דין תורה. הטוען של אחד מהצדדים למרות שהיה תלמיד חכם ולמדן היה עז פנים, ולכן כתב מכתב לרבינו שבו היה לו איזה טענה על פסק שלו, והוסיף וכתב בזה הלשון "כשכתב זאת הרב ממאד היה נים ולא נים, תיר ולא תיר" (ישן ואינו ישן, ער ולא ער), דהיינו שלא היה ער כל כך ודעתו לא היתה צלולה כשכתב.

הבחורים המקורבים היו לוקחים את כל דברי הדואר שהיו מגיעים לרבה ופותחים אותם. הם היו מוסרים לו את כל הדברים שצריכים תשובה. כשמכתב זה הגיע, הבחורים פתחו אותו וראו את דברי העזות שכתוב בו. הם לא רצו לצער את רבה, לכן לקחו את המכתב וקרעו אותו לגזרים ולא אמרו לרבה כלום על מכתב זה. זמן מועט אחרי קבלת המכתב, כותב המכתב הגיע בעצמו לרבינו, נכנס לחדרו והתיישב שם. רבינו התעורר מתנומה קלה שנפלה עליו. רבינו התבונן באותו אדם ומיד אמר למשמש שלו: "**הבא נא מעט מים שאטול את ידי, כדי שלא יאמרו כשאמר זאת הרב ממאד היה ישן ולא ישן, ער ולא ער.**" (כך אמר ברוח-קודשו).

בעיר פעסט היה יהודי שעדיין לא התרחק כ"כ מהתורה הקדושה. היה לו מפעל גדול שבו עבדו ארבע מאות פועלים. היהודי לא היה נכנס למפעל ביום השבת אבל המפעל עבד בשבת כביום חול. ליהודי הזה, שהיה עשיר ובעל נכסים רבים, היה בן יחיד. יום אחד הילד חלה. הוריו הבהילו אל מיטתו את טובי הרופאים ולא חסכו כל עמל לרפואתו, הילד הלך וגווע מול עיניהם. הם הכניסו אותו לבית הרפואה שבעיר. הרופאים, שבדקו אותו אמרו להוריו כי הם לא יכולים לעזור במאומה. במקום עבר יהודי שהיה תלמיד של רבינו. הוא יעץ לאב השבור לנסוע למאד כדי לקבל ברכה. היהודי שהיה רחוק מדרך זו קיבל את ההצעה ונסע למאד.

הוא נכנס בלב שבור אל רבינו ושפך לפניו את צרת בנו היחיד שנוטה למות. רבינו שאל אותו: "מה בדבר שמירת שבת?" (זאת למרות שלא הכיר את היהודי). היהודי ענה כי הוא לא נכנס למפעל בשבת. רבינו אמר לו: "והלא אסור להפעיל את המפעל בשבת?". היהודי אמר לו: "אני לא יכול להפסיק את עבודת המפעל ליום שלם". רבינו ענה לו: "אם אתה אינך יכול גם אני אינני יכול". היהודי נשבר, וגם הבטיח ואף נתן לו התחייבות בכתב ידו, שלא יפעיל את המפעל בשבת ומהיום הזה והלאה ישמור שבת כהלכתה. רבינו נתן לו כתב נגדי כי בנו יבריא. ואכן צדיק גוזר והקב"ה מקיים והילד הבריא. לימים רבינו ביקר בפעסט והביאו אליו את הילד כדי שיברך אותו.

ום אחד הגיעה אל הגרנ"צ עהרנרייך פקודת הצבא לבוא להתייצב. הדומ"צ הצעיר נכנס אל בית רבינו וסיפר את צערו. רבינו אמר: "אל תדאגו, לא תתייצבו". הדומ"צ תמה מהיכן הביטחון אבל האמין באמונת צדיקים וחזר לביתו רגוע. כאשר יצא מבית-רבינו, הצדיק קרא לראש הקהל ואמר לו שיפרסם באופן שהדברים יגיעו גם אל רבי השלטון ופקידיו, כי מחמת זקנותו וחולשתו הוא מוותר על הרבנות והוא מוסר אותה לידי הדיין הצעיר הגרנ"צ עהרנרייך. הדבר התפרסם כפי בקשתו של רבינו והדומ"צ קיבל פטור מההתייצבות לצבא, כי רבני ערים היו פטורים מחובת הגיוס.

הרב יעקב יוסף הרמן זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"מ (1880) בסלוצק. בהיותו כבן שמונה היגרו הוריו איתו ועם אחותו הקטנה לארצות הברית והתיישבו בלואר איסט סייד בניו יורק. אביו התקשה למצוא עבודה כמורה פרטי, ועבודות אחרות לא נמצאו מאחר שסירב לעבוד בשבת, ולכן חמש שנים לאחר מכן חזרו הוריו ואחותו לרוסיה והוא נשאר לבדו בניו יורק. התפרנס מחנות פרוות כאשר בשלב מסוים נקלע לחובות כבדים, ונאלץ לסגור את חנות הפרוות שבבעלותו. הוא החליט שלא להכריז על פשיטת רגל, והתאמץ להחזיר את כל חובותיו.

לאחר מכן התפרנס מעסק לשיווק חלב ישראל. ביתו היה פתוח תמיד לאורחים. בשבתות וכן במהלך השבוע עשרות אנשים, כולל בעלי מוגבלויות פיזיות ורגשיות שלא היה להם מקום אחר התארחו בביתו. גם ראשי ישיבות מאירופה שבאו למסעות גיוס כספים בארצות הברית, כדוגמת הרב אליעזר יהודה פינקל, הרב ראובן גרוזובסקי, הרב אליהו אליעזר דסלר והרב ברוך בער ליבוביץ', בחרו להתארח בביתו, בשל הקפדתו על כשרות מהודרת ביותר.

הקפיד על תפילה בציבור ומסר נפש עבודה. בשנת ה'תרצ"ט (1939) עלה לארץ והתגורר בירושלים, שם פתח חנות למכירת תשמישי קדושה בשכונת מאה שערים. מסר שיעורים בישיבות 'רבינו יצחק אלחנן' ו'רבינו יעקב יוסף'. הקים את ישיבת 'תפארת ירושלים' (ישיבתו של הגאון הרב משה פיינשטיין זצ"ל). נפטר ב-י"ז בתמוז ה'תשכ"ז (1967). חי כ-87 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' יצחק אייזיק. **אימו:** מרת רבקה. **נשותיו:** מרת איידל (זיווג ראשון), מרת חיה מרים (אלמנת הגאון הרב זלמן דב וינר- זיווג שני). **ילדיו (מזיווג ראשון):** מרת חיה אסתר (נישאה לגאון ר' יום-טוב ליפמן שטרן), מרת פרידה (נפטרה בצעירותה), מרת בסי (נישאה לגאון ר' חיים פנחס שיינברג), ר' נחום דוד (חותנו של הגאון ר' מרדכי אליפנט), מרת רוחמה שיין (סופרת ומחנכת). **מספריו:** **יהכל לאדון הכל** - סיפורי הנהגותיו (נכתב ע"י בתו, מרת רוחמה שיין).

יפר הרב משה אהרון שטרן זצ"ל, שפגש פעם את הרב הגאון יחיאל מרדכי גורדון, ראש ישיבת לומז'ה. הרב גורדון סיפר לו מעשה על רבינו. בשנת ה'תרפ"ט היה הרב גורדון ראש ישיבה בלומז'ה. באותה תקופה התרחשה נפילה גדולה של עסקים באמריקה. המצב בישיבה היה נורא ואיום, התומכים האמריקאים הפסיקו לשלוח כסף לישיבות, והמצב הלך והידרדר מיום ליום.

ישיבה למדו באותה עת כארבע מאות בחורים! לילה אחד, התכנסה ההנהלה לישיבת חירום, כיצד ניתן להציל את המצב. באסיפה דובר שלא נותר מאומה בשביל להאכיל את הבחורים, מלבד חתיכת לחם ומעט מים לכל בחור בעבור ארוחת הבוקר שלמחרת. יותר מזה - אין! והנורא מכול, שאין שום תקווה נראית באופק להצלת המצב.

הוחלט, שמחר לאחר התפילה, יעלה ראש הישיבה על הבימה ויודיע לבחורים, **שלאחר ארוחת הבוקר יארזו את החפצים וישבו לבתיהם, הישיבה נסגרת!** למחרת, אחר התפילה, הביטו ראש הישיבה והמשגיח זה בזה, ולא היו מסוגלים להוציא מפייהם את ההודעה הנוראה. הבחורים, שלא ידעו את התכנון, ירדו כהרגלם לאכול, ומיד אח"כ פנו ללימודם. ראש הישיבה והמשגיח נבוכו. הם ידעו נכונה, שאין להם שום דרך להאכיל את הבחורים בארוחת הצהריים. מה יעשו?

"הבה ונשלח שליח לדואר", אמר ראש הישיבה בתקווה, "אולי בכל זאת הגיע צ'ק של עשרים או שלושים דולר, ונוכל לקנות מעט אוכל לארוחה נוספת". (הדולר בתקופה ההיא, היה בעל ערך גבוה ביותר). שליח נשלח לדואר. עד מהרה שב הלה ובידו מעטפה סגורה. צוות הישיבה פתחו את המעטפה, ונשימתם נעתקה מרוב תדהמה. **המעטפה הכילה צ'ק על סך אלף דולר! מיהודי עלום בשם ר' יעקב יוסף הרמן.**

סכום הכסף הזה סייע באחזקת הישיבה למשך **חודש נוסף. לאחר החודש הוא בס"ד השתנה המצב הכלכלי, והישיבה נותרה עומדת על תילה.** כשנשאל לאחר מכן רבינו על הסיפור הזה, סיפר שבאותה תקופה כל העסק שלו ירד לטמיון! היה לו עסק של בגדים והוא הפסיד את הכול. נותרו לו בבנק אלף ושלוש מאות דולר בלבד. אמר רבינו: **"הכסף בעסק הלך לאיבוד, אציל לפחות את מה שנותר בשביל תורה"**.

אלף דולר הוא שלח, כאמור, לישיבת לומז'ה. עם מאתיים וחמישים דולר נוספים - פתח את ישיבת 'תפארת ירושלים', ישיבתו של הגאון הרב משה פיינשטיין זצ"ל. המלמדים ומגידי השיעורים של הישיבה חששו לפתוח את הישיבה, ללא כסף מזומן עבור השכירות. **תרומתו בסך מאתיים וחמישים דולר, הספיקה לדמי השכירות, והישיבה נפתחה.** בחמישים הדולרים האחרונים שנותרו - הדפיס את הלוח הראשון של זמן הדלקת הנרות, כסיוע לציבור שומרי התורה והמצוות שיוכלו לדעת מתי להדליק נרות. (מתוך 'מידות והנהגות טובות')

בנו, ר' נחום דוד הרמן קנה לאביו, הצדיק רבי יעקב יוסף הרמן, מתנה לשבת, קפוטת מחוייטת ויקרה מאוד. בשבת, רבינו לבש אותה בפעם הראשונה. הצדיק נהג לחלק את הטשולנט ('חמין'), ולהגישו בעצמו לאורחים הרבים, שהגיעו לביתו. אחד האורחים היה מופרע בנפשו, כשהניח רבינו את צלחת הטשולנט לפניו, לקח האורח את הצלחת, ושפך את תוכנה החם והסמיך על הקפוטת החדשה, כשהוא צועק: "אינני אוהב זאת!".

תדהמה אחזה באורחים, כולם היו המומים. האורח, שנחרד ממה שעולל, קפץ מהכסא, וברח מהבית. מבלי לקנח אפילו את הטשולנט מעל הקפוטת, פתח רבינו ברדיפה אחריו... בתוך דקות רבי יעקב יוסף חזר, כשהוא מחזיק את האורח בידו ומרגיעו: **"אתן לך צלחת אחרת של טשולנט, אותה בוודאי שתאהב"**, אמר ברוחב לב. כשקינח את הקפוטת עד כמה שהיה מותר בשבת, פנה ואמר אליו בנו ר' נחום דוד: "אבא, אתה זקוק לכל כך הרבה סבלנות". ענה לו רבינו: **"אם יש בליבך רחמנות, אינך זקוק לסבלנות"**.

הרב יעקב אריה גוטרמן מרדזימין זצ"ל - נולד בשנת ה'תקנ"ב (1791) בוורקא. בנעוריו ידע סבל ועוני, אך נפשו וגופו מסר על התורה. בצעירותו התבלט בהתנהגותו המופלאה. נזהר להיטהר קודם התפילה, ואף בעיצומו של החורף טבל מדי יום ביומו. כאשר מצא את המקווה סגור, פנה לנהר והיה שובר את הקרח וטובל במימיו. כאשר נסעו מתפללי בית-המדרש ללובלין, מסר פתקא ובה כתב את שמו. ה'חזזה' בראותו את הקוויטל התבטא ואמר: "צעיר זה מוצא חן בעיני. בביקורכם הקרוב הביאוהו אתכם" וכך התקרב לחסידות. רבו, ר' בונם הרבה בשבח רבינו באומרו: "הרי מלאכים שרפים ואופנים חלים ורועדים הימנו, בשעה שהוא מסתובב בביהמ"ד".

לאחר נישואיו עבר להתגורר בסמוך לחותנו. מאוחר יותר התמנה לרב העיירה. אולם רבינו סבל מחוסר אמצעים ומרעב עד שגר בחדר החצוי לשניים כאשר במחציתו משתרעת פרה על חבילת קש ובחצי השני גר עם ילדיו!. לאחר פטירת ר' שרגא פייבל כיהן כאדמו"ר בראדזימין ומצבו הכלכלי השתפר לאין ערוך. נחשב כ'זקן האדמו"רים' והשפעתו הייתה רבה.

התפרסם כאיש קדוש. רבים פנו אליו ונושעו. מלומד בניסים. גאון בנגלה ובנסתר. כספי הפדיונות שהגיעו לידיו הסתכמו בסכומים גדולים, אך רבינו לא ידע צורת מטבע ופיזר צדקה מעל לכל חשבון. ממחוסרי אמצעים לא נטל ואף כיבדם במתנת ידו. בעל רוח-הקודש. ענוותן מופלא. מאמצים גדולים השקיע שלא יתבלט כוחו הגדול. לפני כל תפילה, שהיה מתפלל לישועתו של מאן דהוא, היה מקדים תפילה שלא ייודע לעולם באמצעותו של מי באה הישועה. נפטר ב-ח"י תמוז ה'תרל"ז (1877). חי כ-86 שנים. ציונו בבית הקברות בוורשה. על קברו הוקם אוהל. בנו ר' שלמה ממשיך דרכו.

אביו: ר' שלמה. **אמו:** מרת בינה. **אשתו:** מרת מרים (בת רב העיירה ריטשוואל-ה'חזזה מלובלין' היה השדכן באומרו לרב מריטשוואל כי הוא בעל נשמה גבוהה ביותר ויפליא את העולם כולו). **בניו:** ר' שלמה יהושע דוד (שימש כאדמו"ר בראדזימין וכן כנשיא קופת רבי מאיר בעל הנס בכולל פולין), ר' שלמה דוד יהושע מרדזימין, ר' אברהם חיים.

חתנו: ר' צבי הירש מורגנשטרן מלומאז' (נכד ר' מנחם מנדל מקוצק). **מרבתי:** ר' שמחה בונים מפשיסחא (רבו המובהק), ר' יעקב יצחק רבינוביץ' (היהודי הקדוש מפשיסחא), ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ (ה'חזזה מלובלין'), ר' ישראל הופשטיין (המגיד מקוז'ניץ), ר' אברהם משה (בנו של ר' שמחה בונים מפשיסחא), ר' ישראל יצחק קאליש מוורקא. **מתלמידיו:** ר' יחיאל מאיר מגאפטינין, ר' ברוך מטשיזעוו, ר' ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר, ר' ירחמיאל ישראל יצחק דנציגר (בעל 'שמח ישראל'), ר' אלעזר הכהן מפולטוסוק ועוד. **מספריו:** **ידברי אבי"ב** - על בראשית רבה **יביכורי אבי"ב** - על התורה והמועדים **ליקוטי אבי"ב** - מאמרים זכרון קודש.

בימי דחקותו, התהלך רבינו בקרעי בגדים, והשתלם בתורה ובעבודה בלא לשים לב למצבו. הלך החסיד ר' יששכר דוב הורביץ והביא לו מלבוש נאה והולם. שאל רבינו: "זה- לשם מה?". אמר לו: "אין זה נאה להתהלך כעני מרוד". תמה הצדיק ואמר: "האם בדלותי, שהיא מתנת הבורא, אתבייש- ובמלבושי, שהוא מתנת בשר ודם אתהדר?". ולא קיבל את המתנה...

בספר "חסידים מספרים" מובא סיפור מופלא על האדמו"ר רבי יעקב אריה מרדזימין זצ"ל, שהיה עני מרוד בימי רבנותו בריטשבל, אך היה שמח בחלקו. ברוב עוניו לא היה בידו לקנות כובע לראשו, על כן היה מכסהו בעלה של כרוב כדרך האיכרים העניים. פעם פגש בו אחד ממקורביו וראהו מהלך והכרוב על ראשו כשהוא שמח וטוב לב. תמה ושאל את הרבי: "כלום אין הרב מתבייש בדלותו?" תמה אף הרבי לשאלתו והשיב: "וכי למה אתבייש בה, כלום גנבתה ממישהו?".

מסופר שהרה"ק רבי שמעוני' אלטר זצ"ל (נכדו של החידושי הרי"ם) חלה לאחר נישואיו ונחלש, ובמשפחתו של חמיו רבי נפתלי אונגר ז"ל חששו מדברי הרופאים, שמא חלילה לא יזכה לזש"ק. נסעה חמותו אל רבינו והזכירה את צרתם, אמר הרבי מרדזימין בפליאה: 'לשמעוני' שלי לא יהיו ילדיים?!'.

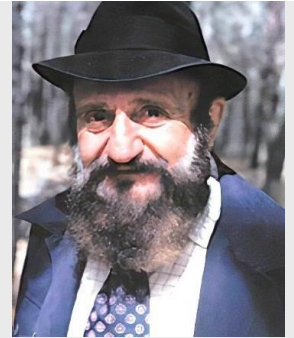
ומיד הוציא את ידו הקדושה והראה בידו חמש, והחל לספור באצבעותיו הלאה: "שש שבע וכו' עשר, אחד עשרה, שתיים עשרה, שלש עשרה, ארבע עשרה, חמש עשרה, מספיק?! ואכן ברכתו הקדושה התקיימה במלואה, וזכה רבי שמעוני' לט"ו ילדים, שבעה בנים ושמונה בנות!.

רבי ברוך מסטוצין, שנמנה על מקורביו, סיפר, כי באחד הימים כאשר שהה בראדזימין נעצב מאד והתחיל לדאוג לשלום אנשי ביתו ובייחוד דאג לשלום אשתו, שכן בצאתו מביתו לא הייתה בקו הבריאות, ומשנטפל לו רגש הפחד, גברה דאגתו שלא דבר ריק הוא. משהעיקו עליו חששות אלה, עד שלא היה יכול להתרכז במחשבותיו לתפילה, נכנס לרבינו להשיח לפניו את דאגתו.

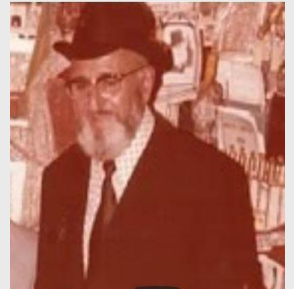
הרבי, ששמע את דבריו של רבי ברוך, הסב פניו אל הקיר, והבטיח לו נאמנה, שהוא רואה מכאן את ביתו במרחקים, והכל שפיר, ואין כל מקום לדאגה. בשובו הביתה נוכח לדעת, עד כמה הרחיקו לראות עיניו של הרבי.

אם ראשונים כמלאכים - החסיד הרב אליהו נענה זצ"ל

החסיד הרב אליהו נענה זצ"ל - נולד בשנת ה'תע"ר (1910) בירושלים. משפחתו עלתה לארץ ישראל מבבל חמישה דורות קודם לכן. כבר בתקופת הבריטים מסר את נפשו על עריכת תפילות בהר-ציון. ערבים ניסו לפגוע בו לא פעם, אך בניסי ניסים ניצל מידיהם. כאשר ירושלים העתיקה נפלה במלחמת השחרור, הר-ציון נותר המקום הקרוב ביותר להר-הבית אליו ניתן היה להגיע. רבינו לקח על עצמו 'לשרת את דוד המלך' ואת כל העולים אליו. הוא למד ולימד שם תורה. טיפח את המקום. ארגן את המניין היומי ודבק באמירת תהילים על קברו של דוד המלך ע"ה. רבינו ערך פעמיים בשבוע תפילות, תיקונים, סעודות מצווה ולימוד בהר-ציון. רבינו ערך במסירות נפש סעודת 'מלווה מלכה' עם הרב אורי אברישה בשירה, בכל מוצ"ש ובכל מזג אוויר.

רבינו חילק אוכל למשתתפים למרות המצב הקשה ותקופת הצנע. המבוגרים קיבלו פרוסת לחם וסרדין אחד ואילו הילדים קיבלו פרוסת לחם לטבול בשמן הדגים. בנוסף, נתן להם דמי נסיעה כדי שיוכלו לחזור באוטובוס. שימש בתפקיד זה למעלה מ-45 שנה. חי בפשטות והלך ברגל כדי לחסוך את דמי הנסיעה באוטובוס. העביר את הכסף שחסך למתן בסתר וסיוע לנזקקים, בני תורה ומשפחות ברוכות ילדים. אנשים רבים פנו אל הצדיק והוא בירך אותם. הם נהגו להגיד: **"הרב אליהו נענה - נענה לכל אחד, ותפילותיו נענות בשמיים"**. כל חייו מסר את נפשו לעבודת הבורא בתפילה, לימוד תורה ומעשים טובים. ענוותן. נפטר ב-י"ח תמוז ה'תשנ"ז (1997) בפרשת פינחס (הוא אליהו), שמסר את נפשו למען עם ישראל, והוא מסר את נשמתו הזכה והטהורה, בקדושה ובטהרה, לבוראו. חי כ-87 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' יעקב. **אמו:** מרת שמחה. **אשתו:** מרת לינדה. **מרבתי:** המקובל ר' מרדכי שרעבי, הגאון ר' עזרא עטייה (ראש ישיבת 'פורת יוסף'). **מתלמידי:** ר' שמואל שמואלי, ר' שמואל ישראלי, ר' שלמה ועקנין, ר' יוסף ועקנין, ר' חיים גזית, החזן ר' משה חבושה, המוהל ר' יוסף אורן, ר' ראובן אדרי, ר' צרלי ממירון, ר' ישראל גליס, ר' יעקב השמש, ר' יעקב לוי, ר' אליהו דגן, ר' מתתיהו דגן שיש דוד, ר' משה דרעי ז"ל, הגאון ר' יהודה מוצפי זצ"ל. **ילדיו:** הבן ר' יעקב ובנות.

גם בתקופות של מתח ביטחוני שכללו הפגזות, רבינו התמיד להגיע להר ציון כדי להתפלל ולהעביר בעד כלל ישראל. פעם אחת כשהגיע סמוך לציון קודשו של דוד המלך ע"ה, התפלא לראות זקן יושב שם מכיוון שבאותה תקופה אף אחד לא העז לצאת מביתו בגלל המתיחות הביטחונית והחשש שמא יפגעו על ידי פגז או כדור. רבינו ביקש מאותו זקן שיצטרף אליו לתפילות ולקריאת תהילים. הזקן ענה: "אני אתפלל מלמטה ואתה מלמעלה". רבי אליהו דאג לזקן לאוכל, ואותו זקן בירך אותו שבנו, ר' יעקב, יתחתן באותה שנה - ברכה שהתקיימה בתוך שלושה חודשים.

לאחר מכן הזקן נפרד ממנו. רבינו הלך יחד עם אשתו למורו ורבו המקובל הצדיק הרה"ג מרדכי שרעבי זיע"א, כדי לשאול לפשר הזקן שפגש. לפני שהגיעו לחצר בית הרב, יצאה לקראתם אשת הרב הצדקת מרים בת מרים ע"ה ואמרה: "היכנסו, הרב ממתין לכם!". כשנכנסו לבית הרב, עוד לפני שפתחו את פיהם, הרב ביקש ממנו: "ספרו, ספרו, מה ראייתם?". רבינו סיפר לצדיק את כל מה שקרה עימו ומיד הרב שרעבי זצוק"ל אמר: "אשריך ר' אליהו. זכית לראות את דוד המלך ע"ה, אולם אני אוסר עליך לגלות זאת במשך חמש השנים הבאות!". רבינו אכן שמר את הסוד של גילוי דוד המלך שהיה לו במשך כל אותן השנים. ידוע כי הרה"ג הצדיק מרדכי שרעבי זצוק"ל הפנה אנשים שבאו אליו לקבל ברכה אל רבינו ואמר: "חבל על הזמן. לנו מהר אל ר' אליהו שנמצא ליד ציונו של דוד המלך ע"ה ותיוושעו יותר מהר", וידוע שרבים נושעו מברכותיו ותפילותיו.

מעל קברו של דוד המלך ע"ה ניצב חדר הנשיא. **בין החפצים הרבים המצויים בחדר יש כינורות שהובאו מגיא ההריגה וממחנות ההשמדה.** בנו ר' יעקב סיפר: "לפני מלחמת ששת הימים אבא ואמא באו להגיד תהילים בחדר הנשיא כדי שלא תפרוץ מלחמה ואם חלילה תפרוץ - אז שנצח בה. לפתע הפסיק אבא מקריאתו ושאל את אמא: 'את שומעת את מה שאני שומע?'". היא ענתה בתגובה: 'השאלה היא האם אתה שומע את מה שאני שומעת?'". 'ומה את שומעת?' - 'אני שומעת כינור מנגן!'. **שניהם הרימו את עיניהם והנה אחד הכינורות התחיל לנגן מעצמו! הם המשיכו לקרוא תהילים והכינור המשיך לנגן. כשסיימו לקרוא תהילים - הפסיק הכינור לנגן."**

הגאון רבי עזרא עטייה זיע"א (ראש ישיבת 'פורת יוסף') ובנו הגאון רבי דוד סיפרו: "חמישים שנה גרנו בשכונת לר' אליהו (היה להם קיר משותף). מעולם לא שמענו אותו מרים את קולו מלבד קול של תורה, תפילה ותהילים".

ההצדיקים הנסתרים הרב יוסף דיין והרב יוסף וולטר סיפרו לרב שמואל שמואלי הי"ו (היה שמשו של המקובל הרב מרדכי שרעבי זצ"ל) כי בלוויה של רבינו, הם ראו את זהב מונח מעל הראש של הנפטר. כתר מלכות של דוד המלך ע"ה.

בנו, ר' יעקב, סיפר לנו על אדם בשם מיכאל לוי מאופקים שהיה מגיע לרב באופן קבוע. הוא סיפר כי הצדיק היה מניח את ידו על ראשו ומברך מכל הלב וברכותיו התקיימו! לאחר שרבינו נפטר, שאל את בנו, כיצד הוא יכול להגיע לרבינו. הוא הגיע לבית-העלמין גבעת שאול. לאחר שמצא את הציון, התכופף ושם נר בפתח המיועד כדי להדליק. לפתע הרגיש יד מונחת על ראשו כאילו מישהו מברך אותו. הוא לא זז במשך זמן מה עד שכבר לא חש את היד. הוא הביט לכל הכיוונים ולא ראה דבר.

כשחזר מהר-המנוחות, סיפר לבן ר' יעקב, כי מנהגו של הרב לאחר פטירתו כפי שהתנהג בחייו. רבינו הבטיח לכל מי שיפקוד את ציונו, להיות תמיד שליח טוב לפני כיסא הכבוד. עוד הוסיף: "בחיי הצדיק, הוא היה 10 וברכותיו התקיימו 100%. ציונו הוא 1014. עתה, לאחר פטירתו הוא 100% וברכותיו 1000% מתקבלות וה-14 זו היד המברכת. אם הייתם מבקשים לקבל קבר מס' 1014, לא הייתם מקבלים. מהשמיים נתנו לו מספר זה והוא מדויק".

**אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של
הצדיקים או של הקברים או אם לא שמנו את תמונת
הצדיק או הקבר ויש לו תמונה שהוא צילם או שקיבל
ממישהו ששהוא צילם ונתן לו את זכויות יוצרים להשתמש
בה ולא הוריד אותה מאתר באינטרנט, אנא שלחו למייל
PnineZadikim@gmail.com**

**למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com**

**כל החומר נלקח
מעלון 'פניני עין-חמד' משנים עברו
לקבלת עלון פניני עין-חמד,
יש לשלוח בקשה למייל:
PnineEH@gmail.com**

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
רפואת יהודה אריה בן רחל ברכה- רפואת הנפש ורפואת הגוף
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים, נחת מכל יוצאי חלציו וכן בחינוך הילדים